

די חסידישע פרשה

מאמרים על פרשיות השבוע ומועדי השנה
מלוקטים מספרי תורה אור ולקוטי תורה

ד"ה והנה אנחנו מאלמים אלומים וגו'

בירור ראשון ובירור שני בניצוצות הקדושה

יו"ל לש"פ וישב ה'תשע"ז

מחולק לסעיפים עם פיסוק מלא,
בהוספת ביאורים, פיענוחים, הערות וצינונים

שנה ו / גליון ריח

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבעה לבריאה

פתח דבר

לקראת שבת פ' וישב, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את הקונטרס 'די חסידישע פרשה', והוא פירוש וביאור על מאמרי חסידות דפרשיות השבוע ומועדי השנה, מלוקטים מספרי תורה אור ולקוטי תורה לרבינו הזקן. ומטרתו להקל בלימוד ה'חסידישע פרשה' בכל שבוע.

הביאור מבוסס על המאמרים המיוסדים על דרוש זה וכן על עוד 'הנחות' מאותו הדרוש (כגון: מספר מאמרי אדמו"ר הזקן, תורת חיים, מאמרי אדמו"ר האמצעי, אור התורה וכו'). גם ביאורי המושגים מיוסדים על מקומות אחרים בדא"ח אשר שם מבואר הענין באריכות וביאור יותר (כידוע ש'דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר').

בכדי להקל על הלומד והמעין, הגהות כ"ק אדמו"ר הצ"צ נדפסו בתור הערות (באותיות כגון דא) בשולי הגליון ולא במקומם בגוף המאמר.

לבקשת רבים, ניתן לקבל הקונטרסים מדי שבוע בשבוע באימייל, לקבלו נא לשלוח אימייל לכתובת: rabbigelb@chassidusonline.org.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
לוי געלב

כ"א כסלו,
תשע"ז

להזמין או להקדיש את הגלינות הבאים או לשלוח הערות נא ליצור קשר עם לוי געלב 310-662-3437
או באימייל rabbigelb@chassidusonline.org

The Ma'amarim of LIKKUTEI TORAH and TORAH OR are copyright by the Kehot Publication Society, a division of Merkos L'inyonei Chinuch Inc. and are reprinted here with permission.

נדפס באדיבות:

The Print House

538 Johnson Ave. Brooklyn, NY 11237
718-628-670

מאמר ד"ה
והנה אנחנו מאלמים אלומים
תורה אור פרשת וישב דף כז

תוכן המאמר

5	והנה אנחנו מאלמים אלומים
34	המאמר בלשונו כפי שמופיע בתו"א

ב"ה. תו"א פ' וישב, ד"ה והנה אנחנו מאלמים אלומים וגו' [כז, ג – כח, ג]

"וְהֵנָּה אֲנִינָנוּ מֵאֱלֹמִים אֱלֹמִים"

והנה, כדי להבין הפירוש הפנימי בכתוב זה, מקדים תחילה ביאור ענין נפילת הניצוצות האלקיים למטה בגשמיות, ואיך שבזה הם נפלו ממדרגתם הנעלית להיות בהתכללות אחת ובביטול לאלקות, ותמורת זאת מעתה הם בבחינת התחלקות רב והתפרדות זו מזו: [

בתיב³ "וְאֵלֶּה הַמִּלְכִּים אֲשֶׁר מֶלְכּוּ כו' [בְּאֶרֶץ אֲדוֹם לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל]", שֶׁהֵן ז' מַלְכִּין קַדְמָאִין דְּתַהוּ.

מבואר בקבלה וחסידות אשר ישנם ד' עולמות רוחניים עליונים שנקראים אצילות בריאה יצירה עשיה, ועולמות אלו נקראים בשם 'סדר השתלשלות' שכל עולם נמשך ו'משתלשל' מזה שלמעלה ממנו כשלשלת העשויה מהרבה טבעות שכל הטבעות קשורות זו לזו. ומבואר שעולמות אלו בכלל (ובפרט העולם הראשון שבו, היינו אצילות) מכונים בשם 'עולם התיקון' משום זה שבעולמות אלו הכל 'מתוקן' וכדבעי, שהאורות האלקיים המאירים שם לפי ערך הכלים שלהם, כך שהאורות מתלבשים ונקלטים בהכלים בצורה פנימית [בדוגמת רב המלמד תלמידו סברא מצומצמת המתאימה לפי ערכו הקטן של התלמיד – שמצד אחד, מחמת שהסברא היא מצומצמת לא יצא התלמיד מגדרו ולא ישתבש שכלו, אך מאידך, על ידי זה מקבל התלמיד שכל 'מצומצם' בלבד].

והנה, למעלה מעולמות אלו ישנו עולם רוחני עליון יותר הנק' בספרי קבלה בשם 'עולם התוהו'. והנה בעולם זה, להיותו למעלה מהעולמות הנ"ל, מאיר אור אלקי נעלה ועצום ביותר, שמשום כך נק' 'עולם התוהו' ששם שורר תוהו

[כתיב 'והנה אנחנו מאלמים אלומים (מאסרין אסרין, עמרין) בתוך השדה, והנה קמה אלומתי (נוקפה) וגם נצבה (לעמוד על עמדה בזקיפה), והנה תסובינה אלומותיכם ותשתחווין לאלומתי'. לפי פשוטו, זהו חלום יוסף לגבי אחיו, שבעתיד ישתחוו לו, כאשר יצטרכו לבוא למצרים לשבור בר.

והנה, לפי פנימיות הדברים כתוב זה מדבר אודות עבודת הברורים, שתוכנה דומה לענין 'מאלמים אלומים', כי בעבודה זו התכלית היא לברר את ניצוצות הקדושה הנמצאים טמונים בכל הדברים הגשמיים שבעולם, ולהעלותם לאלקות, וזהו בדוגמת ענין 'מאלמים אלומים', לאספם יחד, כי בהיות הניצוצות למטה בעולם הזה הרי הם רבים מאד, שנתפזרו, כביכול, בכל העולם בכל הדברים הגשמיים, וירדו לשם בכוונה כדי שבניי ע"י עבודתם בקיום המצוות בחפצים גשמיים, וכן ע"י העבודה דיכל מעשיך יהיו לשם שמים ויבכל דרכיך דעהו', הם יבררו ניצוצות אלו מתוך הדבר הגשמי בו הם מלוכשים בגלות, ותמורת מצבם בבחינת התחלקות ופירוד זה מזה, יעלו אותם להתכלל באלקותו יתברך ששם הכל בהתכללות אחת ובביטול מוחלט אל הקב"ה. והרי זהו בדומה לענין אסיפת העמרים יחד.

(1) הביאור של דרוש זה מיוסד על מאמרים אלו:

ב' נוסחאות אחרות בסה"מ תקס"ה ע' צט (להלן: מאה"ז תקס"ה).

מאמרי אדה"ז הקצרים ע' יח (להלן: מאה"ז הקצרים).

תורת חיים ד"ה זה (להלן: תו"ח).

אוה"ת כרך ב ע' 544-רעה. כרך ו תתרפב, א ואילך (להלן: אוה"ת).

ראה גם ביאורי הזהר ויחי כט, א ואילך.

(2) בראשית לז, ז.

(3) בראשית לו, לא.

נמשכו וירדו למטה יותר להתלבש בכל הדברים שבכל העולמות להחיותם ולקיימם.

וזהו ענין מיתת מלכי אדום הנ"ל, ככתוב עליהם 'וימלוך וימות', וכמאמר הזוהר 'מאן דנפל מדרגיה אקרי מת', היינו מיתתם של מלכי אדום רומז ל'מיתת' ונפילת ניצוצות הקדושה מהמדות דתוהו למטה במלכות דאצילות ובסופו של דבר לעולמות התחתונים דבי"ע.

והנה, ב'שבירת הכלים' נפלו כמה בחינות.

[הולך ומפרט הבחינות שנפלו:]

דהיינו, הן בחינות נשמות, והן בחינות מלאכים, והן בחינות כחות אלקיים עצמם, כולם נשברו ונפלו למטה בכריאה יצירה עשיה.

השבירה והנפילה של האור האלקי דתוהו גרמו להתהוות בחינות אלו שהן מציאות בפני עצמן, בבחינת פירוד והתחלקות זו מזו.

דהיינו, שקודם השבירה הרי כל הבחינות היו בהתכללות מוחלטת בעצמות אור אין סוף ב"ה מבלי שימצא בהם שום התחלקות ופירוד זו מזו, ועל ידי השבירה 'נפלו' בחינות אלו מגודל מדריגתן וירדו למטה מטה עד שתמורת מצבם באור אין סוף ב"ה בביטול מוחלט והתכללות והתאחדות, הנה מעתה הן בבחינת 'יש' ודבר בפני עצמם וגם בבחינת התחלקות והתפרדות זו מזו.

ושבירה זו השפיעה הן על הנשמות והן על המלאכים והן על הכחות אלקיים עצמם, שירדו מהתכללותם באלקות ונפלו למטה בעולמות התחתונים דבי"ע המרגישים את עצמם כמציאות עצמאית, כפי שממשיך.

[אמנם, לכאורה תמוה: מה שייך שבירה ונפילה בחיכות אלקיים, היינו דברים אלקיים ונעלים מאד? שהרי הדבר מובן בנוגע לנשמות ומלאכים, שהרי מעצם גדרם הרי הם דברים נפרדים בפני עצמם, היינו שיש להם מציאות עצמאית, שמשום זה נקראים בשמות שונים המבטאים את ענינם וגדרם המיוחד להם, אך, 'כחות אלקיים', הרי כל ענינם הוא להיותם 'אלקיים', כחותיו של הקב"ה עצמו, ואיך אפשר לומר עליהם שינפלו וירדו למטה בבי"ע.

[זהו שממשיך ומבאר:]

והכחות אלקיים, ענין נפילתן, היינו, שירדו להחיות בריאה יצירה עשיה כו'.

וחורבן, כי האור הוא למעלה מיכולת הקליטה של הכלים, וממילא מזה נעשה 'שבירה' ונפילה [בדוגמת אדם הרואה אור גדול עד מאד, שלא רק שלא נתוסף בו אור ויכולת לראות על ידי זה, אלא שזה עוד מזיק לכח ראיית העין שלו] (כפי שיבאר בסמוך).

ומבואר בקבלה שכשם שבסדר השתלשלות ועולם התיקון ישנם עשר ספירות המורכבים מאורות וכלים, כך בעולם התוהו ישנם עשר ספירות (רק שמחמת עוצם האור הכלים של הספירות 'נשברו' ונפלו, כנ"ל).

והנה, מבואר שעיקר השבירה הי' בהמדות דתוהו (בניגוד להמוחין). ועל מדות אלו דתוהו נאמר 'ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלוך מלך לבני ישראל', ושם מדבר אודות ז' מלכי אדום שמלכו לפני מלכי בנ"י, והמשמעות הפנימית בכך היא, דקאי על ז' מדות העליונות דתוהו, שלכן נאמר עליהם שמלכו 'לפני' מלכי ישראל, היינו שהם 'קודמים' במעלה למדריגת מלכי ישראל (ולכן נקראים 'מלכין קדמאין'), ומלכי ישראל מורים על הספירות של עולם התיקון, שהם במדריגה נמוכה יותר היות שבהם מאיר אור מוגבל ומצומצם שלפי ערך הכלים⁴.

שנפלו ב'שבירת הכלים' למטה לשם ב"ן דאצילות, מקור דבריאה יצירה עשיה, ומשם ירדו בכריאה יצירה עשיה, וזהו ענין 'מיתת המלכים', בידוע.

כאמור, האור האלקי שהאיר בהמדות דתוהו (ובעולם התוהו בכלל) היה גדול מיכולת הקליטה של הכלים, ומזה נעשתה שבירה של הכלים ונפילתם למטה.

והנפילה היתה לשם ב"ן דאצילות, שהוא השם של מדת המלכות דאצילות, שמלכות דאצילות היא מקור של העולמות שלמטה ממנה – בריאה יצירה עשיה.

וממלכות דאצילות ירדו ניצוצות דתוהו למטה יותר בכריאה יצירה עשיה עצמם. וזהו שמבואר בחסידות אשר בכל דבר בעולם ישנו ניצוץ קדושה המחיה אותו, וזהו הניצוץ האלקי שנפל משבירת הכלים בעולם התוהו, שהיות שירדו למלכות דאצילות – מקור של העולמות התחתונים – לכך

(4) ונקראות 'מלכין' היות שמאירה בהן הארה רבה וגדולה מאור אין סוף ב"ה, ולכן כל אחת מהמדות היא בבחינת תוקף המציאות, בגאווה והתנשאות, בדוגמת התנשאות המלך.

הכלים דתוהו, הנה בזה הרי הכלים נשברו ונתחלקו לחלקים רבים ומפורדים זה מזה, ועל ידי זה לא מתלבש בהם עוד האור האלקי הנעלה של עולם התוהו.

ומצד זה ירדו במדריגה בבחינת בריאה יצירה עשיה, ונתהוו מזה עולמות הנפרדים, ברואים רבים מינים ממינים שונים.

והנה, כתוצאה מהפירוד והסתלקות האור, הרי ירדו הכלים והניצוצות במדריגה, כי לא מאיר בהם האור העליון דתוהו עוד, עד שנמשכו לעולמות התחתונים בריאה יצירה עשיה. ומכך נתהוו עולמות נפרדים זה מזה המרגישים נפרדים מהאור והחיות האלקית המתלבשת בהן, ונבראים רבים במינים שונים זה מזה, שזהו ענין ההתחלקות (להלן בסמוך יבאר הטעם לכך מדוע ע"י הסתלקות האור נעשה ענין הריבוי והפירוד).

כמו שכתוב (איוב כה, ג) "הִי'שׁ מְסַפֵּר כו' [לְגִדּוּדָיו]".

ועל ריבוי זה שנוצר משבירת הכלים כתיב 'היש מספר לגדודיו, היינו: וכי יש מספר לגדודיו הם מלאכי מרום (מצו"ד). וזהו ענין השבירה, כדי לברוא ריבוי עולמות ונבראים נפרדים.

והנה, עצמות המאציל ברוך הוא הוא יחיד ומיוחד בתכלית היחוד, כנודע.

אור אין סוף ב"ה עצמו הוא מופשט ומושלל מכל ענין של ריבוי ופירוד, כמאמר התיקוני זוהר 'אנת הוא חד ולא בחושבן' שהוא בבחינת אחדות מוחלטת שאינה ניתנת כלל לחשבון, לחילוק ופירוד, אלא הוא אחדות פשוטה ללא הרכבת דברים אחרים.

[ואם כן, יש להבין איך נתהוו בחינת הריבוי, כמו ריבוי הנבראים, מהאחדות הפשוטה שמושלל מזה לגמרי?

וזהו שממשך, שעל זה בא ענין שבירת הכלים דתוהו, כדי להוות ענין הריבוי באלקות, כביכול:]

ולואת, כדי שיתהוו בחינת הנבראים שהם בבחינת ריבוי גדול ובבחינת פירוד, שהם בחינת 'יש' ודבר בפני עצמו — שזהו ממש המנגד אל אמיתות אחדותו ב"ה ש'אין עוד מלבדו' — הוצרך להיות על ידי 'שבירת הכלים', שמחמת שנתפרדו

קודם היו כלים המבטאים את אור אין סוף ב"ה, והיו כלולים בו ובטלים בתכלית אליו, ובאמצעות השבירה ירדו מהתכללות זו להיות מקור לחיות העולמות והנבראים התחתונים שבהרגשתם הם מציאות בפני עצמם.

ופירוש וענין השבירה של הכלים ושל הנצוצות [שבכלים] כו'.

לבאר מהות ענין השבירה הזו, שכן, מובן ופשוט ש'בנין' עולם התהו היה בכונה תחילה, שכן היה רצונו של הקב"ה, שיהיה עולם כזה שהכלים לא יכילו את האורות הגדולים, ובמילא ישתברו, ויש לבאר מהי הכונה בכך.

הוא ענין התפרדותן לחלקים רבים.

"בחינת השבירה של הכלים דתוהו הוא בחינת התפרדותן לחלקים רבים בבחינת ריבוי החלקים קטנים ופירוד החלקים כו'" (מאה"ז תקס"ה). היינו, שהכלים נשברו לחלקים רבים ובכך נתפרדו זה מזה ונעשו בריבוי גדול.

[מביא משל לכך:]

כמו על דרך משל תיבת 'ברוך', כשאותיותיה מצורפות בתיבה זו, מתלבש בהן השכלה, שהוא ענין הברכה.

ידוע שהאותיות הן 'כלים', שהרי בצירופם יחד לעשות מהם תיבה הרי הם מכילים בתוכם משמעות מיוחדת, לדוגמא כשמצרפים אותיות ביי"ת רי"ש וי"ו כ"ף ביחד ועושים תיבת 'ברוך', מתלבש בהן השכלה ורעיון, שהוא ענין הברכה.

אבל כשיתפרדו הד' אותיות אלו זו מזו, לחיות הבי"ת בפני עצמה וכן הרי"ש וכו' [ו' בפני עצמה, וכ' סופית בפני עצמה], אזי לא ימצא בהן התלבשות השכלה זאת כלל.

[ולפי זה יבאר הנמשל:]

ועל דרך זה הוא 'שבירת הכלים' דתוהו:

שנתפרדו הכלים לחלקים רבים מפורדים זה מזה, עד שנסתלק מהם האור [האלקי העליון] שהיה מתלבש בתוכן קודם פירוד זה.

כמו שבהתפרדות האותיות של תיבת 'ברוך' אזי לא מתלבשת בהן ההשכלה והתוכן של תיבה זו, כך ע"י שבירת

נתינת מקום להרגשת מציאות האישית. וממילא, כשכל אחד מרגיש את מציאותו כמציאות נפרד בפני עצמו, גם כל נברא נעשה מציאות בפני עצמו מובדל מחברו, שתמורת התכללותם בהיותם בטלים בעצמותו יתברך ששם הכל באחדות והתכללות, הנה עתה כל אחד הוא מציאות לעצמו ובמילא הוא מובדל ונפרד ממציאות זולתו, והרי בכך נוצר הריבוי של המציאויות.

והנה, כאשר ירדו הכלים והנצוצות מאת פניו יתברך [ממדרגתם הנעלית והגבוהה קודם השבירה], **לפי גודל הירידה** [שלהם] **כך נעשה בהם הפירוד והריבוי, וכל שעדיין לא ירדו כל כך, אזי לא היה הפירוד כל כך.**

[וביאור טעם הדבר:]

כי כל הקרוב קרוב יותר אליו יתברך יש בו יותר הביטול והאחדות, וכל שנתרחק יותר, אזי נעשה בהן יותר הפירוד והריבוי.

'קירוב' ו'ריחוק' ברוחניות פירושו במדרגה, היינו כמו למשל כשאדם אומר שאדם אחד 'קרוב' בחכמתו לאדם אחר הנעלה ממנו ביכולת השגתו, שאין הכוונה קירוב במקום כי אם קירוב במדרגה (בדרגת השגתו). והנה, כך הוא למעלה, שזה שאומרים שמדרגה אחת קרובה יותר לה' ממדרגה אחרת הכוונה היא במעלת מדרגה זו לגבי חברתה.

והנה, כל מה שהוא קרוב יותר אליו יתברך, היינו שהוא במדרגה עליונה יותר וללא כל כך העלם והסתר על אור אין סוף ב"ה, יש בו יותר תכונת הביטול והאחדות, כי אחדותו יתברך האמיתית נרגשת בו יותר. וכל שנתרחק יותר ממנו יתברך וממילא אחדותו יתברך פחות נרגשת בו, אזי נעשה בהן יותר הרגשת הישות והמציאות ('הפירוד') ויותר ריבוי והתחלקות, כי כאמור לעיל, הריבוי תלוי בענין הפירוד, שככל שיש יותר הרגשת הישות, וכל דבר מרגיש את מציאותו כדבר נפרד בפני עצמו, אזי כן יהיה יותר ענין הריבוי, מאחר שמציאות כל אחד שונה ומובדל מזולתו.

ונמצא, כשנפלו למטה בעשייה, נעשה הפירוד והריבוי ביותר.

נמצא, שבירידת הניצוצות בשבירת הכלים למטה מטה עד לעולם העשיה, העולם התחתון ביותר מבין ג' העולמות התחתונים, ומחמת ירידה גדולה זו הניצוצות התרחקו מאד

[הכלים] **לחלקים קטנים רבים מאד, על ידי זה נעשה בחינת הריבוי של הנבראים.**

מאחר שאור אין סוף ב"ה עצמו הוא יחיד ומיוחד ומושלל לגמרי מענין הפירוד וההתחלקות, לכך אי אפשר שיבוא ממנו באופן ישר התהוות הפירוד הזה. שכן, אם אופן ההתהוות הוא כך שכל דרגא יש לה קשר ויחס עם הדרגא שלפניה, אזי כולן מתייחסות זו לזו, ומכיון שתחילתן הוא מעצמותו יתברך המושלל מהתחלקות ופירוד, לכך לעולם לא יבוא ממנו הריבוי והפירוד, כי כל הדרגות קשורות זו לזו, וממילא כולן הן בערך זו לזו ודומות זו לזו. וככל שירד וישתלשל ממנו יתברך למטה יותר, לעולם לא יבוא לגדר הפירוד, שזהו באין ערוך מעצמותו יתברך שאינו בגדר הפירוד כלל.

ולכן, כדי שיבוא מעצמותו יתברך בחינת נבראים בבחינת ריבוי גדול ובבחינת פירוד והרגשת הישות, הדרך היחידה היא באופן של 'דילוג', היינו לא בבחינת השתלשלות בסדר והדרגה שכל דרגא קשורה לחברתה, אלא על ידי 'נפילה' ושבירה, שבכך הרי האורות נופלים כביכול ומאבדים את כל שייכותם אל מקורם בעצמותו יתברך, אלא מדלגים לגדר ו'עולם' אחר לגמרי.

וזהו ענין שבירת הכלים דעולם התהווה, שזה גרם לנפילת האור למטה מאד. כי על ידי שהכלים נשברו, בזה הרי הם נתפרדו לחלקים רבים מאד, ומזה נעשה ענין ההתחלקות והריבוי. וכן, על ידי זה שהאור נפל ממדרגתו העליונה, ונתרחק מאחדותו יתברך הפשוטה, בא לענין הישות והמציאות, כי כעת לא נרגש בהאור אחד האמת, אלא יותר נרגשת מציאותו האישית של כל דרגא. וכתוצאה מכך שכל נברא ודרגא התחילה להרגיש את מציאותו כמציאות נפרדת בפני עצמו, ממילא מזה נוצר ענין הריבוי וההתחלקות, כי מעתה כל נברא הוא נפרד מזולתו בכך שמרגיש את מציאותו כמציאות עצמאית.

וגם על ידי פירוד זה נעשה כל נברא מהות [מציאות] בפני עצמו, שכל מלאך מובדל מחבירו בו.

וכן, על ידי שבירה ונפילה זו שהכלים נפלו למטה ביותר ונתרחקו מעצמותו יתברך שבו נרגש ש'אין עוד מלבדו', נעשה הרגשת הישות העצמית, שככל שמתרחק מגילוי אחדותו, יותר מתחיל להרגיש את מציאות עצמו, כי לא מתגלה בו אחד האמת שמצדו אין עוד מלבדו, אלא מעתה יש

על הכלים דאצילות מוכא בזוהר 'איהו וגרמוהי חד', היינו אור אין סוף ב"ה עצמו והכלים שלו מאוחדים, ונקרא 'עולם האחדות', שזהו משום שהכלים שם הם בבחינת ביטול מוחלט לאור אין סוף ב"ה המאציל אותם, כי שם הם 'קרובים' יותר אליו יתברך – שעל שם זה נק' עולם האצילות, מלשון אצלו וסמוך, כי הוא קרוב ו'סמוך' מאד לאו"ס ב"ה עצמו – ובמילא מרגישים את אחדותו יתברך האמיתית ומיוחדים עמו בתכלית היחוד, היפך הפירוד והריבוי.

ולכן, 'נהר' והמשכה זו שבאצילות הוא 'נהר אחד עדיין' היות שנמצא בעולם האצילות ששם מאיר אור אין סוף ב"ה בגילוי גמור וממילא מופרך שם ענין הפירוד וההתחלקות, שזהו היפוך מהרגשת אחדותו יתברך.

וכיון שמגיע ה'נהר' בראש הבריאה, אזי כתיב "ומשם יפרד והיה לד' ראשים".

החילוק בין עולם האצילות לעולם הבריאה הוא חילוק גדול מאד, והדבר מרומז בשם של עולמות אלו: 'אצילות' כאמור הוא מלשון 'אצלו' וסמוך, וכן מלשון 'ויאצל מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם', היינו שבעולם זה אין בריאה והתהוות חדשה, אלא הפרשת הארה בלבד מאור אין סוף ב"ה, שהוא גילוי ההעלם והתפשטות מאור אין סוף ב"ה בלבד, שבו מתגלים כחותיו של הקב"ה, היינו עשר הספירות העליונות. ואילו עולם הבריאה, כשמו כן הוא, שהוא 'בריאה' והתהוות חדשה, יש מאין, שבו הוא התחלת הרגשת הישות והמציאות העצמית. שבריאה אינו התפשטות של ההארה דאצילות, אלא התהוות יש מאין שלכן בין אצילות לבריאה יש 'פרסא' היינו צמצום מיוחד כדי שהאור דאצילות יוכל לרדת ולהאיר בעולם הבריאה ולא לבטל את מציאותו לגמרי.

והנה, על פי זה מובן תוכן הפנימי של הכתוב 'ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים', היינו שכיון שמגיע ה'נהר' והאור דאצילות למטה לראש עולם הבריאה, שכאמור הוא במדריגה ובמהות אחרת לגמרי מאצילות, אזי כתיב 'ומשם יפרד', היינו שמתחיל ענין ה'פירוד' והרגשת הישות, וממילא גם ענין ההתחלקות ל'ארבעה ראשים'. שכן, כפי שנתבאר, ככל שמתרחקים מעצמותו ית', פחות נרגשת אחדותו האמיתית, וממילא באים להרגשת הישות (תמורת תחושת 'אין עוד מלבדו' שבעצמותו), וכתוצאה ישירה מכך באים לריבוי ההתחלקות בין הנבראים שבעולם זה.

מהרגשת אחדותו יתברך, וממילא נעשה בהם הרגשת הישות ביותר, וכן בדרך ממילא בהתאם לכך (כנ"ל) באו בריבוי ביותר, לפי ערך גודל הרגשת ישותם. והיות עולם העשיה הוא הרחוק ביותר מעצמות המאציל ית', לכך בו הפירוד והריבוי הם בתכלית.

וזהו שכתוב (בראשית ב, י) "וְנָהַר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן, וּמִשָּׁם יִפְרָד בּוֹ" [וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים].

על פי זה שככל שהדברים יורדים למטה יותר ומתרחקים ממנו יתברך, יותר באים לבחינת ה'פירוד' וה'ריבוי', יבואר התוכן הפנימי בהכתוב 'ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים'.

שה'נהר' הנמשך מ'עדן' – שהוא חכמה דאצילות – בהיותה נמשכת והולכת דרך כל עולם האצילות עד ה'גן' – הוא בחינת מלכות דאצילות – הוא הכל נהר אחד עדיין, מושלל מגדר ההתחלקות בתכלית.

'נהר יוצא מעדן' קאי על המשכת השפע והאור האלקי (דוגמת נהר שהוא מים הנמשכים דרכו), הנמשך ו'יוצא' מבחינת 'עדן', דקאי על חכמה דאצילות⁵, ואור זה נמשך למטה דרך כל העולמות האצילות כדי 'להשקות את הגן', דה'גן' קאי על בחינת מלכות דאצילות, ואור זה בא 'להשקות את הגן', היינו להיות נמשך בו. והנה, על המשכת הארה זו דרך כל העולם האצילות, מהספירה הנעלית יותר שבו עד להספירה התחתונה יותר שבו, נאמר שהוא בחינת 'נהר אחד' עדיין, בניגוד לסוף הכתוב שאומר 'ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים', היינו שאור זה דאצילות מושלל מגדר ההתחלקות והפירוד לגמרי.

[ומבאר טעם הדבר:]

כי באצילות 'איהו וגרמוהי חד' (ת"ז בהקדמה), שהן בבחינת ביטול אמיתי למאצילן, ומיוחדין עמו בתכלית היחוד, שהוא היפוך הפירוד והריבוי בו'.

(5) "ידוע ד'עדן' הוא בחינת חכמה, ונק' החכמה 'עדן' על שם התענוג שבו, וכידוע דעיקר הארת התענוג הוא בחכמה דוקא; מפני שהחכמה בעצם יש לה שייכות אל התענוג, ומשום זה הוא שנקראת החכמה 'טעם', והיינו מפני שחכמה שייכת לענוג" (סה"מ תרס"ג ח"ב ע' לה).

ואף שלא נתוסף בו מים.

אף על פי שזהו אותו ה'נהר' ממש שבעולם האצילות שנמשך למטה לעולם הבריאה, ואם כן איך מים אלו לכאורה התרבו ונעשו לד' ראשי נהרות?

על כך מתרץ:

עם כל זה נתפרד והיו לד' חלקים.

היינו שהשפע והאור האלקי העליון נתצמצם ונתמעט בירידתו לעולם הבריאה, וכתוצאה מכך נתחלק לד' בחינות כלליות, היינו כאמור לעיל שע"י ירידת וצמצום ומיעוט האור והתרחקותו מהרגשת אחדותו יתברך, ממילא בא האור לבחינת וגדר פירוד והתחלקות. ולא שנוסף בו יותר אור, אלא שאור זה עצמו בא בהתחלקות ופירוד.

והן ד' מחנות שכינה – פני אריה אל הימין, פני שור בו'.

ה'ארבעה ראשים' שבעולם הבריאה, הם הד' מחנות שכינה המתוארים בנבואת יחזקאל – פני אריה אלי הימין, פני שור אל השמאל, פני נשר ופני אדם. הם השורשים לכל סוגי המלאכים (כדלקמן).

אך, הם חלקים כוללים עדיין.

אמנם, אף שהאור ירד ממעלתו הגבוהה בעולם האצילות, הרי עולם הבריאה הוא עולם נעלה מאד ולכן הוא עדיין קרוב לאחדותו יתברך, ולכן 'הם חלקים כוללים עדיין', ויש בו עדיין ענין ההתכללות, דוגמת ענין האחדות של המאציל, שכל חלק מהם כולל כמה פרטים רבים.

ובירידת המדרגה עוד נתחלק מבחינת מיכאל, שהוא בחינת 'פני אריה', לקפ"ו אלף בחינות מחולקות (ראה זח"ג קנד) [נפרדות ונבדלות זו מזו⁶], שהן [כל] מחנה מיכאל;

ובן מבחינת גבריאל, שהוא בחינת 'פני שור', נתחלק לחלקים רבים, שהם כל פרטי המלאכים דמחנה גבריאל בו'.

'פני אריה' הוא כאמור 'אל הימין', היינו שייך לבחינת החסד שהוא בבחינת הימין, כמאמר הת"ז 'חסד דרועא ימינא', וזהו בחינת מלאך מיכאל שהוא מלאך שמצד החסד. ובחינה זו ד'פני אריה' הוא השורש לכל המלאכים השייכים למדת החסד. ו'פני שור' אל השמאל' הוא בחינת מלאך גבריאל שהוא בבחינת הגבורה (גבורה דרועא שמאלא), והוא השורש לכל המלאכים שענינם לעשות שליחויות השייכות לענין הגבורה והדין.

והנה, בחינות אלו של 'פני אריה' ו'פני שור' הם ב'ראש הבריאה', שעל ידי ירידת אור יתברך מעולם האצילות לעולם הבריאה נעשה ראשית הפירוד וההתחלקות, שנתחלק לד' ראשים אלו, וכל זה הוא עדיין במדרגות העליונות של עולם הבריאה. אולם בירידת המריגה משורשים נעלים אלו הרי הרגשת הישות והמציאות מתחזקת ובמילא גם ההתחלקות והריבוי מתרבה ומתגדל, וזהו ענין קפ"ו בחינות של מלאכים היוצאים מפני אריה ופני שור, שהם עדיין בעולם הבריאה רק כפי שירד האור למטה יותר בעולם זה עצמו. וסיבת הדבר היא כאמור לעיל שעל ידי ירידת האור והתרחקותו יותר מאמיתת אחדותו יתברך, אזי פחות נרגשת בהאור אחדות זו ובמילא האור בא לבחינת הפירוד וההתחלקות יותר, ונתחלק לחלקים רבים יותר, מד' בחינות כלליות, לקפ"ו בחינות מחולקות יותר.

וכל זה הוא עדיין בעולם הבריאה.

כל התחלקות ופירוד זה הוא עדיין בעולם הבריאה, שהוא הנעלה ביותר מבין עולמות בריאה יצירה עשיה, ולכן ביחס לעולמות אלו הרי בבריאה יש פחות התחלקות ופירוד.

וביצירה מתחלק עוד לפרטים יותר.

בירידת האור למטה יותר לעולם היצירה, מתחלק עוד יותר ליותר פרטים, כי האור האלקי יורד ומתרחק יותר מאחדותו יתברך ובמילא בא בהתחלקות ופירוד יותר, היינו שבא מהתחלקות כללית ונעלית יותר, להתחלקות פרטיות יותר.

שהן הרוחות דיצירה.

כידוע ישנן שלש דרגות כלליות 'נפש' 'רוח' ו'נשמה', ונפש היא הדרגה התחתונה הקשורה לעולם העשיה, ורוח לעולם היצירה, ונשמה לעולם הבריאה. ומצד זה הרי הנבראים שבעולם היצירה, מלאכים ונשמות שבו, נקראים "רוחות".

(6) הוא מספר המלאכים של כל ג' קבוצות המלאכים במחנה מיכאל, כנגד מספר בני ישראל בדגל מחנה יהודה במנין הראשון.

דעולם הבריאה, שורש כל ריבוי המלאכים דלמטה, שהם כבר מעצם התהוותם בבחינת התיקון.

ובחינת 'יוצר משרתים', הם המתבררים בכל יום בו.

ואילו 'יוצר משרתים' קאי על המלאכים שמתבררים בכל יום על ידי עבודת בני' למטה, כי 'יוצר' לשון הוה, משמע שיוצר ובורא אותם בכל יום מחדש, ומתבררים בכל יום. וזה קאי על המלאכים שלמטה מעולם הבריאה, שמלאכים אלו למרות מעלתם יש בהם הרגשת הישות יותר ובמילא צריכים תיקון, בירור ועלייה ממעמדם ומצבם כפי שהם לעצמם.

והנה, כמו שהוא במלאכים [שעל ידי ירידת האור נעשו המלאכים בריבוי יותר], **כך על דרך זה נמצא בנשמות, שעל ידי ריבוי ירידת המדריגות בהשתלשלות העולמות, מתפררים לחלקים קטנים מאד בריבוי אחר ריבוי בו.**

- ככל שמתרחקות יותר מאחדותו יתברך המוחלטת, יש בהן יותר הרגשת הישות והמציאות ובמילא גם נעשות בהתחלקות יתירה ופירוד, "וכל מה שהוא למעלה קרוב יותר לאמיתית אחדותו יתברך, אזי לא ימצא ריבוי ההתחלקות והפירוד כל כך" (מאה"ז תקס"ה).

[הולך ומבאר ירידה זו כפי שהיא בנשמות:]

כי 'ד' דגלי מדבר' הם מספר שרשי הנשמות בעולם הבריאה.

'ד' דגלי מדבר' מורים על מספר שרשי הנשמות כפי שהן בעולם הבריאה, שם הם מתחלקים לארבעה (משא"כ שורש הראשון שלהן הוא במלכות דאצילות, שאין בה התחלקות עדיין). וכאמור לעיל במלאכים, ש'משם יפרד' קאי על ירידת האור מאצילות לבריאה, שאז מתחיל ענין הרגשת הישות וההתחלקות, אך מכיון שזהו עדיין בדרגה עליונה לכן ההתחלקות אינה במידה גדולה כל כך, אלא ד' שורשים נעלים הכוללים פרטים רבים של נשמות.

ובעשיה מתחלק עוד לחלקים רבים ביותר, שהם הנפשות דעשיה.

- ריבוי גדול יותר של נבראים, מצד רגש הפירוד שבהם, והם בבחינת 'נפש', הבחינה התחתונה ביותר, למטה מבחינת "רוחות".

והכל הוא מבחינת 'שבירת הכלים', שמתפררים בפירור אחר פירור וריבוי אחר ריבוי, כנוצר לעיל.

כל הנ"ל בענין הרגשת הישות והמציאות שמביאה בדרך ממילא לענין ההתחלקות והריבוי יותר, הנה כל זה בא מסיבת 'שבירת הכלים' בעולם התוהו, כנ"ל, שכאמור שבירה זו גרמה שהאור ירד למטה מאד, ולא באופן של 'השתלשלות' שהאור יש לו קשר ישיר אל המקום שממנו בא, וכן כל דרגה קשורה לזו שלמעלה ממנה ולזו שלמטה ממנה, אלא שהאור 'נפל' בבחינת 'דילוג' המדריגות, שירד באופן שאין האור 'מרגיש' את הקשר שלו אל מקורו, שעל ידי כך נוצר רגש הפירוד והרגשת הישות והמציאות. וככל שמתרחקים מאיתו יתברך בירידות המדריגות למטה יותר, יש יותר וריבוי והתחלקות, היות שאחדותו יתברך האמיתית פחות ניכרת ונרגשת.

אך, המלאכים הם אשר כבר נתקנו [משבירה זו] בבחינת עולם התיקון.

המלאכים הם נבראים נעלים יותר שמרגישים את האור האלקי ומתבטלים לאלקות, כי אמנם גם הם באו מ'שבירת הכלים' דעולם התוהו שגרמה כאמור לפירוד וריחוק מאלקות, שזהו היפך מענין ה'תיקון', אבל המלאכים כבר נתקנו ונתבררו ונתעלו מזה, והם בבחינת 'עולם התיקון' שלמטה מעולם התוהו, אבל יש בו ענין ההתחלקות (וזהו שמבואר לעיל שה'ד' ראשים' קאי על ד' פני המרכבה, פני אריה פני שור (מיכאל וגבריאל), הכוללים את כל פרטי המלאכים, כי הם בעולם התיקון).

וזהו הנקרא 'ואשר משרתיו כולם עומדים בו' [ברום עולם].

'משרתיו' דווקא, היינו, משרתי ה' העליונים יותר, שהם כבר נתקנו משבירה ונפילה זו, והן המלאכים מיכאל וגבריאל וכו' שבעולם הבריאה. כלומר, זה קאי על המלאכים

(7) (דגל מחנה יהודה, דגל מחנה ראובן, דגל מחנה אפרים ודגל מחנה דן).

אך, הששים רבוא נשמות [שבבריא] הם שכבר נתקנו ונתבררו מ'שבירת הכלים' ונכללו בעולם התיקון.

- כאמור לעיל לגבי המלאכים שיש בהם התכללות בעולם הבריא, וכך גם בשורש הנשמה בעולם הבריא, יש התכללות של פרטי הנשמות הבאות ממנו, והתכללות זו מוכיחה שכבר נתקנו ונתבררו מפילתם בשבירת הכלים, ונמצאות בעולם התיקון.

ובמו שנמצא ענין ה'שבירה' – שהוא בחינת הריבוי והפירוד – בנשמות ומלאכים, בנוכר לעיל.

"שמה שלמטה מטה יותר במדריגה, נמצא יותר הפירוד והריבוי בו, כנ"ל" (מאה"ז תקס"ה).

כך ימצא בכחות האלקיים ממש.

כפי שזכר בתחילת המאמר, שהשבירה פעלה בנשמות ומלאכים וגם בכחות אלקיים.

שנתחלקו לחלקים רבים מאד, ונתפזרו לבריא יצירה עשיה בו.

תמורת מצבם של הכחות אלקיים בהיותם קרובים יותר לעצמותו יתברך, ששם היו בהתאחדות גמורה, הנה, על ידי ירידתם למטה ובמילא לא מורגשת בהם כל כך אחדותו יתברך, אזי נתחלקו לחלקים רבים מאד, ונתפזרו לעולמות בי"ע להחיות עולמות התחתונים, שהם בהתחלקות ופירוד.

וכל מה שירדו [כחות אלקיים אלן] יותר בירידת המדריגה, נתרבה יותר הפירוד.

[מבאר ענין הפירוד בכחות אלקיים:]

דהיינו, שכל חלק וכל ניצוץ [נוכח אלקי] נתחלק עוד לניצוצות וחלקים רבים, על דרך הנוכר לעיל במלאכים ונשמות.

לא שנתוסף עוד ניצוצות ועוד ניצוצות, אלא שהניצוצות הכוללים והנעלים, הם עצמם שבאו בהתחלקות ופירוד, כי באמצעות שבירת הכלים וירידתם למטה מאד, על ידי זה ירדו ממעלתם הגבוה להיותם מרגישים אחדותו יתברך ובאו בגדר המציאות העצמית, ובמילא כשכל ניצוץ מרגיש

ונשמת יהודה כוללת כל הנשמות שבמחנה יהודה.

אחד הדגלים היה דגל מחנה יהודה, וכשם שבמלאכים – ד' מחנה שכינה – יש ד' שורשים כלליים, כמו כן בנשמות, ישנם ד' שורשים כללים שהם ד' דגלי מדבר, ודגל מחנה יהודה כולל כל הנשמות השייכות לבחינת יהודה, שעל דגל זה נאמר שהם חונים 'מזרחה' ומבואר בספרי קבלה שכל הכיוונים קשורים למדות עליונות שונות, ומזרח קשור למדת החסד, ונמצא איפוא שדגל יהודה כולל כל הנשמות הקשורות במיוחד למדת החסד.

ואחר כך נתחלק להרבה נשמות פרטיים שבדגל מחנה יהודה, וכן בשאר הדגלים והשבטים, עד שנעשו ששים רבוא בעולם הבריא.

ואחר כך, על ידי ירידת האור למטה יותר, נתחלק מהשורש הכללי של 'דגל מחנה יהודה', להרבה נשמות פרטיות היוצאות נמשכות מבחינה נעלית וכללית זו, כאמור לעיל שבירידת האור למטה יותר נעשה יותר פירוד והתחלקות. וכך הוא בשאר הדגלים, שכל אחד שייך למדה אחרת, כנ"ל, שבשרשן הן בהתכללות להיותן קרובות יותר אל אמיתת אחדותו יתברך, ועל ידי ירידתן למטה יותר נעשות בהתחלקות יותר, ועד שבסופו של דבר במדריגות הנמוכות יותר שבעולם הבריא נעשו ששים רבוא נשמות.

כי התורה מדברת הכל בעולם הבריא.

הטעם שהתורה תמיד מזכירה את מספר כנ"י ישראל בששים רבוא הוא, משום שמבואר בתורת הקבלה שהתורה תמיד מדברת בעולם הבריא, ששם כאמור בסוף מדריגת הבריא הנשמות באות להתחלקות של ששים רבוא דוקא (אף שבאמת יש הרבה יותר נשמות, אך זהו רק בירידתן למטה יותר, כפי שממשיך ומבאר).

אבל ביצירה נתרבו החלקים יותר במספר גדול [יותר מששים רבוא], הם בבחינת ה'רוח' דיצירה.

- בנוכר לעיל שעולם היצירה הוא כנגד בחינת 'רוח'.

ובעשיה המספר של הנפשות דעשייה הוא גדול יותר מכולן.

- כי בו האור הוא בדרגה נמוכה יותר ורחוק יותר מאחדותו יתברך, ולכן יש בו יותר התחלקות ופירוד.

אזי נתחלקו עוד לחלקים ונצוצים קטנים [יותר];
וכן מיצירה לעשיה נתחלקו ונתפרדו עוד ביותר
לאלפים ורכבות.

ובזה יובן מה שנמשך הגלות כל כך הרבה, יותר
מן י"ז מאות שנה.

על פי הנ"ל בענין ירידת הניצוצות למטה ואיך שנתרכו
ככל שירדו למטה יותר, יבואר הטעם לאריכות הגלות כל כך
הרבה.

וידוע, שהכוונה הכל לברר הרפ"ח ניצוצים.

וידוע ומבואר בקבלה וחסידות אשר הכוונה של הגלות
(ושל בריאת העולם בכלל) היא הכל לברר הרפ"ח ניצוצות,
היינו להפריד ניצוצות קדושה אלו מתוך גלותם בגשמיות
עולם הזה ולהעלותם לשרשם בקדושה, וזה נעשה על ידי קיום
תורה ומצוות בדברים גשמיים ובאמצעות התעסקות בענייני
העולם לשם שמים, שעל ידי זה מקשרים ניצוצות אלו שוב
לשרשם בקדושה.

וכשיוגמרו חברורים יבוא משיח, במהרה בימינו
אמן.

ואם כן [שביאת משיח תלוי] בבירור והעלאת כל
הניצוצות], הוא תמוה: וכי אפשר שלא נתברר
עדיין רפ"ח ניצוצים במשך [זמן] רב כזה, אשר דור
הולך ודור בא וכל אחד מישראל מברר חלקו
[בעולם] שצריך לברר, ומה גם שמספרן של ישראל
שצריכים לברר הרפ"ח הם ששים רבוא כ[מספר]
יוצאי מצרים, וחרי עתה, ב"ה, ישראל רבים יותר
ממספר זה [שאף במדינת פולין ימצא יותר מששים
רבוא] (אזה"ת גוכתי"ק הצ"צ) — יוסף ה' עליהם כו' —
וכל שכן בזמן הקדמונים שהיה נמצא כפרים
שהיו בהם יותר מששים רבוא [של בני ישראל], כמו
שכתוב בגמרא (גיטין נז, א) 'כפר שחליים' כו' - שהיו
בו כפליים כיוצאי מצרים?!⁸

את מציאותו כדבר נפרד בפני עצמו, מזה נעשה ענין
ההתחלקות, שמעתה יש ריבוי ניצוצות החלוקים ומובדלים זה
מזה.

כי הנה, ידוע [המבואר] על פסוק (בראשית א, ב) "וְרוּחַ
אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת" — רפ"ח מת (ראה ע"ח שער רפ"ח ניצוצין
פ"א), דהיינו, רפ"ח ניצוצין שנפלו ("מתו") מעולם
התהו עם הכלים שנשברו.

וזהו הפירוש הפנימי של הכתוב 'וְהָאֶרֶץ הָיְתָה תֵהוֹ
וְבָהּ וְחָשָׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם' דקאי על עולם התהו והשבירה
שהיתה בו, ואחר כך אומר: 'וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי
הַמַּיִם' — ד'מרחפת' הוא אותיות רפ"ח מת, היינו נפילת
רפ"ח ניצוצות וכחות אלקיים למטה (כאמור לעיל ש'כל מאן
דנפל מדרגיה איקרי מת'), שכאמור כל זה בא כתוצאה
משבירת הכלים.

ומספר רפ"ח הוא בחינת הפירוד של הניצוצין
שנפלו כמו שהיו עדיין באצילות, שזהו ראשית
ירידתן [של ניצוצות אלו מעולם התהו], שאז נתפרדו
למספר רפ"ח.

- שהוא אמנם התחלקות ופירוד, אבל כיון שהוא עדיין
בעולם האצילות הקרוב מאד לעצמות המאציל (כמבואר
לעיל), הפירוד הוא פחות. וזהו שבאצילות "נתחלקו לחלקים
גדולים במספר רפ"ח ניצוצין, שכל ניצוצין וניצוצין פרטי כולל
כמה וכמה ניצוצין קטנים פרטיים המסתעפים מהם כו' "
(מאה"ז תקס"ה).

וזהו 'רפ"ח מת' כו'.

'מרחפת' הוא "בהיפוך אתון רפ"ח מ"ת" (מאה"ז
תקס"ה), ומורה על "מיתת" ונפילת הרפ"ח ניצוצות מעולם
התהו והתחלקותם לרפ"ח ניצוצות גדולים וכוללים בעולם
האצילות. "שמספר הזה הוא באצילות, כמו שכתוב 'על פני
המים', דהיינו על פני המים עליונים דאצילות, שם נמצא
מספר הכוללי שלהן, היינו רפ"ח ניצוצין בלבד" (מאה"ז
תקס"ה).

אבל אחר כך כשנפלו מאצילות לעולם הבריאה,
אזי כל ניצוצין מרפ"ח נצוצים הנוכחים לעיל
שבאצילות, נתחלק שם בבריאה לחלקים רבים
מאד [יותר ממספר רפ"ח]; וכשנפלו מבריאה ליצירה

(8) ז"ל הגמרא שם: ששים רבוא עיירות היו לו לינאי המלך בהר המלך, וכל
אחת ואחת היו בה כיוצאי מצרים. חוץ משלש שהיו בהן כפלים כיוצאי
מצרים, אלו הן: כפר ביש, כפר שיחליים.

[והמענה על כך:]

אלא שהוא משום שלמטה בעשייה נתפרדו הניצוצים לאלפים ורכבות אין מספר [עד כדי כך שאי אפשר לספור אותם], ומספר רפ"ח הוא באצילות, ושם הם גם כן מספר ששים רבוא נשמות כלליים [שורש הנשמות הפרטיות] שהם צריכים לברר רפ"ח חלקים גדולים [שרשי הניצוצות הפרטיים], הן הניצוצות שבאצילות.

וכמו שלמטה נתרבה מספר הנשמות, כנוכר לעיל [להרבה יותר מששים רבוא], כך נתרבו מאד הניצוצים לאלפי אלפים חלקים קטנים [וצריכים לברר ריבוי עצום של ניצוצות].

ולכך, נמשך הגלות [כל כך], שעדיין לא נשלם כל הברורים בו [של כל פרטי הניצוצות], וכשיושלם הברור יבוא הגואל במהרה בימינו אמן.

והנה, כתיב (תהלים קד, כד) "מה רבו מעשיך ה', כלם בְּחִכְמָה עָשִׂיתָ".

לפי פשוטו הכתוב אומר, מה מאד רבו הדברים שבראת ה', כל מעשיך עשית בחכמה (מצו"ד).

[מבאר הפירוש הפנימי בדבר בהמשך להנ"ל:]

פירוש, שבחינת הריבוי שנעשה על ידי 'שכירת הכלים' הנזכר לעיל בנבראים שבבריאה יצירה עשיה [במלאכים ונשמות וכחות אלקיים], ובפרט בעשיה הריבוי והפירוד גדול יותר [להיותו היותר רחוק מאחדותו יתברך האמיתית, כנ"ל].

[וגודל הריבוי שבעולם העשיה מתבטא בכך:]

שכל אחד מובדל מחבירו ובבחינת 'יש' ונפרד.

בעולם העשיה, בניגוד לעולמות יצירה ובריאה, כל נברא מרגיש את עצמו כמציאות עצמאית, נפרדת מזולתו, משא"כ בעולמות שלמעלה מזה עדיין יש בהם קצת התכללות ואחדות, היות שהם קרובים יותר לאחדותו יתברך.

וזהו "מה רבו מעשיך ה' בו".

- תיבת 'מה' באה להפלט הדבר (מצו"צ), והפסוק מדייק ואומר 'מעשיך' – לשון עשיה, ולא ברואיך וכדומה, כי הכוונה לגודל הריבוי והפירוד שבנבראים שבעולם העשיה דוקא, ששם הפירוד הוא ביותר מצד גודל הריחוק מאחדותו יתברך האמיתית.

[מבאר המשך הכתוב הנ"ל:]

ו"כולם בחכמה עשית", 'עשית' הוא לשון תיקון.

דיוק הלשון 'עשית' (ולא 'בראת' וכיוצא בזה), כי 'עשיה' הוא מלשון תיקון, כנאמר (דברים כא, יב) 'וְעָשָׂתָ אֶת צִפְרֹנֶיךָ וְתִרְגְּמוּ: "וְתִתְקֶן"'.⁹

שעל ידי החכמה הם מתתקנים בבחינת עולם התיקון.

- 'כולם' – כל ריבוי הנבראים שבעולמות התחתונים, 'בחכמה' – באמצעות כח החכמה, 'עשית' – ניתן לתקן ולברר אותם.

[מבאר יותר ענין זה שהברור והתיקון נעשה ע"י

בחינת החכמה דוקא:]

דהיינו, שעל ידי החכמה מגיע ונמשך בהם הביטול להיות במלים ונכללים אליו יתברך, ולהיות מתחברין יחד על ידי זה, ולא יהיו מפורדים.

כאמור, השבירה בעולם התווה גרמה לשני דברים: א) הרגשת הישות, וב) התחלקות, פירוד וריבוי, ולכן גם התיקון הוא בשני דברים אלו: א) תמורת מצבם להיות בבחינת 'יש' בפני עצמו, הם מתבטלים אליו יתברך, וב) תמורת מצבם להיות בבחינת פירוד והתחלקות זה מזה, באים לבחינת חיבור ואחדות זה עם זה.

וכל זה בא על ידי בחינת החכמה, שבה נרגשת אחדותו יתברך מצד תכונת הביטול שבה⁹, מגיע ונמשך בהם הביטול

(9) ביאור הקשר של ענין ה'ביטול' לבחי' ה'חכמה':

ידוע שהשכל מורכב מ'חלקים' – חכמה ובינה. 'חכמה' היא רק הנקודה הראשונה, ה'ברק ומבריק' שמתגלה לאדם, ואילו ה'בינה' היא ההתעמקות באותה נקודה, כשהאדם מחלק את נקודת השכל לפרטים, ומחברה לכלי שכלו האשיים שיוכן על ידו על בוריה.

פירוש:

לכאר הפירוש הפנימי בכך על פי הנ"ל.

'אתה', היינו, מהותו ועצמותו יתברך, שהוא יחיד ומיוחד ב"ה.

"אתה" – הוא בחינת עצמות המאציל יתברך, הוא 'אחד' האמיתי הפשוט בתכלית הפשיטות ומושלל מגדר התחלקות ופירוד וריבוי ח"ו, כי אם הוא יחיד ומיוחד פשוט בתכלית הפשיטות כנודע" (מאה"ז תקס"ה).

ו'שמך' הוא בחינת הזיו והאור המתפשט ממנו.

כידוע שהשם אינו מהות הדבר אלא רק הארה וזיו ממנו, ומורה על התפשטות והמשכת הארה ממנו יתברך¹⁰.

הנקרא אור אין סוף ברוך הוא.

'זיו' זה המתפשט מאתו, שהוא בחינת 'שמו' יתברך, זהו ענין השם שכינו המקובלים את ה' 'אור אין סוף ב"ה', והדיק הוא 'אור אין סוף', ולא אין סוף ב"ה עצמו, כי קאי (לא על עצמותו יתברך ממש, אלא) רק על 'אורו' המתפשט ונמשך מאתו.

הוא גם כן 'אחד' בתכלית.

גם האור המתפשט ונמשך ממנו הוא באחדות, כיון שאחדותו יתברך האמיתית נרגשת בו בגילוי להיותו אור נעלה הנמשך מאתו¹¹, ולא כפי שהאור כבר ירד כמה ירדות, ונשתלשל ונתמעט ביותר.

(10) "כמו השם שבאדם שאין צריך להשם בשביל עצמו כלל כו', כ"א השם הוא רק בשביל שיפנה לקוראו, שע"ז שיקראוהו בשם יפנה ע"ז לקוראיו כו', והוא בחי' חיצוני' מאד, שאין השם מעצמיות הנפש כלל, כמו שיש ב' בני אדם ששמותיהן שוין, ואעפ"כ, זה תלמיד חכם זה עם הארץ כו', והוא מפני שאין שייכות השם לעצמות הנפש כלל, כ"א בהינתן השם הוא בחינה חיצונית כו'" (אור"ת שמות ע' קד).

(11) וכידוע הכלל אשר 'האור מעין המאור', שהיות שכל מציאות האור הוא זה שהוא התפשטות המאור, לכך הוא מעין ובדוגמת המאור עצמו, ו"כמו למשל זיו אור האש היוצא מן האש עצמו, שבכללותו אין בו שום התחלקות בינו לזיו אור הנמשך ממנו" (לקו"ת ראה ד"ה אני לדודי הראשון לב, א). היינו שלפי שבחינת 'שמך' הוא התפשטות ממנו ית', לכך הוא מעין המאור והמאור נרגש בו, ולכך גם הוא בבחינת 'אחד'.

להיות בטלים ונכללים בו יתברך, ולא להיות 'יש' ומציאות בפני עצמו. וכן על ידי הארה גדולה זו יכולים להתחבר יחד, ולא להיות בבחינת פירוד זה מזה, כי הביטול פועל חיבור הפכים, כידוע.

וזהו עבודת הישראל, וזאת תורת האדם – לברר בירורין, ולהעלותן מבחינת הפירוד לאחדות ה'.

וזהו עבודת בני' למטה וכל מטרת בריאתם עלי אדמות – לפעול בירור זה באמצעות החכמה – להחדיר ביטול לאור אין סוף ב"ה בכל הדברים שבעולם.

והדרך שבה ניתן לפעול בירור זה היא: להפריד את הניצוץ האלקי שבכל דבר, שהוא בחינת הטוב שבו, מגשמיות הדבר, שהוא בחינת הרע שבו, "ללקט הניצוצין שנפלו בשבירה שנתפזרו בבחינת פירוד וריבוי מאד, כנ"ל" (מאה"ז תקס"ה), ולאחרי זה צריך להעלות את הניצוץ האלקי להתכלל באלקות, "להיות בטלים ונכללים אליו יתברך", שכל זה בא ע"י השראת אור אין סוף ב"ה שבבחינת החכמה.

וזהו 'אתה אחד ושמך אחד ומי כְּעֶמְךָ יִשְׂרָאֵל גוי אחד בארץ' (תפילת מנחה דשבת).

לפי פשוטו היינו, הואיל ואין זולתך, אם כן, מי ומי מעובדי כוכבים מאושר ומשובח כעמך ישראל, אשר המה גוי מיוחד בארץ (מצו"ד).

כשהאדם כבר מחלק את השכל לפרטים ע"מ להשיגו ולהבינו היטב, למרות שדוקא ע"ז הוא 'תופס' את הענין על כוריו, בכל זאת יש חסרון: ע"ז הוא מתרחק מהנקודה היסודית של האמת שיש בנקודת האמת של הנקודה הראשונה שהשיג.

וסיבת הדבר היא: עיקר החילוק בין ב' השלבים של 'חכמה' ו'בינה' הוא שאצל החכמה ההדגשה היא על הנקודה עצמה, ואילו ב'בינה' ההדגשה היא על האדם, שהאדם יבין אותה נקודה. ולכן כיון שב'בינה' צריך האדם לראות שהדבר מתיישב בשכלו הפרטי, לכן ההדגשה היא כבר יותר על מה מובן לו, ולא על הנקודה של אותה רעיון שכלי.

ומעתה יוכן הקשר בין חכמה לביטול: שכן כל ענין החכמה היא ראיית האמת עצמה, היינו שלא נרגש כאן ה'אני' אלא האמת של הדבר, לעומת הבינה ששם ההדגשה היא על תפיסת האדם שהוא קלט והבין את הדבר בכלי שכלו ובאותיות שלו. נמצא שגדרה של חכמה הוא היכולת להתבטל ממצאותו ולפעול שמוחו יחי' כלי המוכן לקבל את האמת בטהרתה, ולא דוקא לפי הגדרת שכלו הפרטי.

ומאחר שענין החכמה הוא כח של ביטול, לכן דוקא בה יש השראת אור אין סוף ב"ה עצמו, אחד האמת, כידוע שאין הקב"ה שורה אלא כמה שבטל אצלו דוקא' (תניא פרק ו'). כי מכיון שבבחי' החכמה לא מורגשת מציאות וישות עצמה, יש מקום לגילוי אלקותו ית' בתוכה.

מבררים' ומפרידים הניצוץ האלקי מתוך גלותו בתוך הדבר הגשמי בו הוא מלובש, ומקשרים אותו לאלקות, היינו שמעלים אותו למעלה מעלה שיתכלל באחדות ה' האמיתית, היינו בעצמותו יתברך ממש שמושלל לגמרי מענין הפירוד וההתחלקות.

"דהיינו, שמלקטים אותן מבריאה יצירה עשיה, ומחזירין אותן לאצילות, שהוא 'עולם האחדות', להתייחד שם בתכלית היחוד, כנ"ל. וזהו סיפור שבחן של ישראל, שאף בארץ, שהיא בגדר הפירוד והריבוי. . ואף על פי כן, הם 'גוי אחד בארץ', ואדרבה, הם מחברים את המפורדים של הארץ להתייחד באחד האמיתי בתכלית היחוד כו" (מאה"ז תקס"ה).

וזהו שמובא לעיל שבירור וביטול זה נעשה על ידי כח החכמה, שענינו כח של ביטול שמחדיר ביטול בכל דבר, שכן, תורה ומצוות הרי הן חכמתו ורצונו של הקב"ה, ולכן על ידם ניתן להחדיר ביטול זה בהניצוצות האלקיים שלמטה, שעל ידי שהאדם מקיים מצוה בחפץ גשמי הרי הוא ממשיך הביטול דחכמה בהניצוץ האלקי הטמון בחפץ זה ומעלה למעלה. וכן על ידי שלומד הלכות התורה העוסקות בענינים גשמיים, ממשיך בהם חכמתו יתברך ומחדיר בהם ביטול זה השורה בחכמה, ובכך מעלה ניצוצות אלו לאחדותו יתברך.

[חזור לבאר את הכתוב שבו התחיל המאמר:]

וזהו "והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה".

ש'אנחנו' כאן קאי על כל י"ב השבטים, בני יעקב, שעבודתם היתה להיות 'מאלמים אלמים בתוך השדה', כפי שממשיך.

שזה היה גם כן עבודת השבטים, ראובן ושמעון כו', שהיו מבררים הנצוצין שנפלו בבחינת פירוד ב'שבירת הכלים', והיו מעלים אותן בבחינת 'מיין נוקבין'¹⁴ להתכלל במלכות דאצילות, ועל ידי זה היו [הניצוצות] מתחברים שם יחד והיו לאחדים.

כמו שעכשיו עבודת בני' היא "לברר בירורין, ולהעלותן מבחינת הפירוד לאחדות ה'", כאמור לעיל, כמו כן היתה עבודת השבטים בני יעקב, שהיו מבררים בירורים

ו'מי בעמך ישראל גוי אחד בארץ', דהיינו, שהם עושים בחינת 'אחד' אפילו 'בארץ'.

וזה המשמעות הפנימית של 'גוי אחד בארץ', שבנ"י ממשיכים את אחדותו יתברך ('אחד') גם למטה בארץ – בעולם הזה הגשמי¹².

שעם היות שבארץ הוא הפירוד היותר גדול, בנוכר לעיל, שעיקר הפירוד והריבוי הוא בעשייה [בארץ הגשמית].

היות שהוא המדריגה התחתונה ביותר, היותר רחוק מעצמות המאציל יתברך, לכך אחדותו יתברך כמעט אינה נרגשת שם כלל, ולכן הפירוד, ההתחלקות והרגשת הישות שם הוא במאד.

אף על פי כן, הישראל על ידי עבודתו ותורתו¹³, הם עושים שם גם כן 'אחד'.

"אף על פי כן, ישראל עמך הם גוי אחד בארץ, אשר מחברים את הפירורים המחולקים הרבים. . שיוכלל כאחד והיו לאחדים ממש להתייחד כולם כאחד באחד האמיתי המושלל מגדר פירוד וריבוי כו" (מאה"ז תקס"ה).

[ואיך פועלים אחדות זאת למטה? זהו שממשיך:]

שהם מעלים הנצוצים שנפלו שם ב'שבירת הכלים' שיתעלו [ויתכללו] באחדות ה'.

וענין זה של עשיית ה'אחד' 'בארץ' – העלאת והתכללות הריבוי שלמטה, למעלה באחדות ה' – הוא ענין עבודת הבירורים של נשמות ישראל, שכאמור שבכך שהם משתמשים בדברים הגשמיים בהם טמונים ניצוצות אלקיים שנפלו מעולם התוהו לצורך מצוה (כגון עור לצורך תפילין או ספר תורה, פרוטות לצדקה וכדומה), הרי בזה הם

(12) ראה מאה"ז תקס"ה שמוסיף בענין 'גוי אחד בארץ', מהו 'בארץ' דייקא: "פירוש שאף בארץ הם גוי אחד, והיינו אף שהארץ היא בגדר הפירוד והריבוי, דהיינו החול של עפר הארץ שהוא נתפרר לחלקים רבים ודקים מאד כנראה בעליל שכל פירור דק של החול הוא נפרד בפני עצמו ונמצא בו הריבוי והפירוד מאד, כמ"ש במ"א".

(13) אולי 'תורתן ועבודתן' קאי על ב' מיני עבודות, היינו, על ידי עבודת האדם ב'כל מעשיך יהיה לשם שמים' ועל ידי קיום תורה ומצוות בדברים גשמיים.

(14) 'מיין נוקבין' – השפעה מלמטה למעלה באמצעות עבודת המטה.

בירור והעלאת הניצוצות מלמטה למעלה (באמצעות עבודת הבירורים של השבטים) במלכות דאצילות, שם נרגשת אחדותו יתברך, ובמילא, הניצוצות הנפרדים מתאחדים.

[על פי זה שימאלמים אלומים קאי על בירור והעלאת הניצוצות, ממשיך ומבאר המשך הכתוב:]

'בתוך השדה' – [שדה] הוא בחינת 'חל תפוחין' [שדה תפוחים], שהיא מלכות דאצילות¹⁶.

ש'שם נכלל ה'מין נוקבין, בנודע.

'מאלמים אלומים בתוך השדה' ועושים אותם לאגודה אחת, היינו שמעלים את ניצוצות הקדושה מלמטה למעלה לבחינת השדה, מלכות דאצילות, שם נרגשת אחדותו יתברך.

ועוד זאת מה שנקראת העלאת 'מין נוקבין' בלשון 'מאלמים אלומים':

יבאר טעם נוסף לכך שהעלאת הניצוצות להתכלל במלכות דאצילות נקראת בלשון 'מאלמים אלומים', שהרי צריך להבין "מה שקרא אותם הכתוב לשון 'אלומים' דוקא" (מאה"ז תקס"ה), שבנוסף לענין 'מאלמים' שהוא אסיפת וקשירת העמרין יחד, גם להשבולים עצמם קרא 'אלומים' (ולא עמרים או שבולים וכד'), ויש להבין טעם הדבר.

מלשון 'אלם' שאינו יכול לדבר (ראה ב"ר כאן פפ"ד, י').

"כמו 'נאלמתי דומיה' כו', וכמו 'כרחל כו' נאלמה' . . ויש להבין טעם הדבר למה יהיה נקרא ענין הבירורים והעלאת הניצוצות הנ"ל בשם 'אלם' דוקא שאינו יכול לדבר, מה ענין הדיבור לכאן" (תו"ח) ?

[ביאור הדברים:]

הואיל וענין העלאת 'מין נוקבין' הוא בחינת ביטול ה'יש', שנתבטל ממש להכלל בה'.

כל ענין העלאת מין נוקבין הוא בחינת ביטול ה'יש', היינו ביטול הישות והמציאות העצמאית של הדבר לאלקות, וע"י העלאת הניצוץ במלכות דאצילות, הוא מתבטל לחלוטין

ומעלים את הניצוצות האלקיים לאלקות, שעל ידי זה יפסיקו להיות בבחינת 'יש' ודבר נפרד לעצמם וכן תמורת מצבם בבחינת ריבוי והתחלקות, יהיו בבחינת חיבור והתכללות אחד עם השני.

[והטעם להתאחדות זו:]

שהרי נכללו באחדות ה' בבחינת מדת מלכותו יתברך.

במלכות דאצילות אחדותו יתברך היא בגלוי ונרגשת, להיותה בבחינת האצילות שכאמור היא 'עולם האחדות' ובו ישנו הענין של 'איהו וגרמוהי חד', ולכן כאשר הניצוצות מתעלים לשם, הם מתכללים זה בזה בהתאחדות.

וזהו פירוש 'מאלמים אלומים'.

ולפי זה יבאר מדוע עבודה זאת של התעלות הניצוצות המפורדים להתכלל באחדות ה' נקראת 'מאלמים אלומים'.

על דרך משל כמו שקושרין העמרים, שמקבצין כמה שבולים רבים מאד ומחברין אותן וקושרין אותן באגודה אחת, וזהו הנקרא 'אלומה' בידוע. והרי מתחילה היו השבולים מפורדים זה מזה, ועל ידי קשירה זו היו לאחדים.

כמו כן ממש הוא ענין הבירורים והעלאת הניצוצות הנזכר לעיל, כשמעלין אותן מ'טורי דפרודי'¹⁵ להתכלל בבחינת 'מין נוקבין' באחדות ה', שנמצא נעשו ונכללו בבחינת 'אחד' ממש, ממה שהיו בתחילה בבחינת פירוד וריבוי, כנזכר לעיל.

וזהו 'מאלמים אלומים'.

- קושרים ומחברים דברים נפרדים באגודה אחת.

היינו, העלאת הניצוצות בבחינת 'מין נוקבין'.

(16) כשם שהשדה מקבל בתוכו את הגרעין ומצמיח ממנו אילן, כך המלכות מקבלת בתוכה את ההשפעה מהספירות העליונות ומעבירה אותה לעולמות שלמטה.

(15) 'טורי דפרודא' – הרים הנפרדים, היינו עולמות הנפרדים זה מזה המרגישים עצמם כיש ודבר בפני עצמו (כדוגמת הר גבוה המורה על תוקף המציאות).

כל ענין העלאה זו, כאמור, הוא בחינת ביטול ואיבוד מציאותו האישית, שהוא היפך ההשפעה, שהרי אינו במצב של ביטוי ישותו ומציאותו בהשפעתו אל הזולת, אלא רק מתבטל ומקבל מהמקור, ומשום זה נק' 'אלם', שכתוצאה מגודל הביטול, מציאותו איננה נרגשת כלל, ובמילא שוב אינו בבחינת 'מדבר' ומשפיע.

[מוסיף ומבאר בענין זה – איך הניצוצות ע"י העלאתם נקראים 'אלמים':]

כי הנה, הדיבור שבאדם אינו צריך לו רק בשביל לדבר לזולתו, אבל כשהוא בפני עצמו אינו צריך לדבר.

"כמו עד"מ בנפש האדם המדברת, שאין כח הדיבור משמש לעצמו כלום, כ"א לזולתו בלבד, דהיינו כשמצטרך להשפיע איזה שכל לזולתו לחבירו או תלמידו שיידע חבירו או תלמידו ג"כ ההשכלה ההיא, אזי משפיע את השכלה לזולתו ע"י הדיבור, ששומע חבירו או תלמידו השכלה ההיא מקול הברת הדיבור שלו שמגלה להם את השכל כו'. אבל לעצמו אין הדיבור משמש כלום.

"נמצא עיקר פעולת כח הדיבור משמש לצורך השפעתו לזולתו, אבל לא לצורך גופו ועצמותו, כנ"ל" (מאה"ז תקס"ה).

וכך יובן למעלה בנמצאים הרוחניים ענין בחינת הדיבור שבהם (כמו שמצינו בנמרא (ברכות יח, ב) 'שתי רוחות מספרות כו' [זו עם זו] 'הרי שיש ענין הדיבור גם בנמצאים רוחניים), הוא בחינת כח ההשפעה לזולתו מ'עילה' ל'עלול'.

כשם שלמטה דיבור הוא השפעה לזולתו, כך למעלה דיבור הוא השפעה והמשכה אלקית מדרגה אחת לדרגה נמוכה יותר (מ'עילה' ל'עלול'). "דהיינו, כאשר מצטרך העילה להשפיע השפע להעלול המקבל ממנו השפע, הוא משפיע על ידי בחינת הדיבור שלו כו'" (מאה"ז תקס"ה).

וזהו כשה'עילה' הוא מהות בפני עצמו, או יכול להשפיע לה'עלול' שלו.

"והנה, כאשר העלול הוא נפרד מן עילתו להיות מהות ודבר בפני עצמו, אז יכול גם הוא להשפיע השפע לזולתו, בחינת העלול שלמטה הימנו (שהוא נק' לגביו 'עילה' כו') " (מאה"ז תקס"ה), כי יש ל'עילה' נתינת מקום לבטא את

לאלקות, שמאבד לגמרי את מציאותו האישית ומתבטל ומתכלל באלקות עד שמתייחדים ביחוד גמור.

ומשום ביטול זה עבודת זו נקראת בשם 'מאלמים' אלומים', לשון 'אלם', כפי שממשיך ומבאר הטעם לכך.

הרי אז הוא בבחינת אלם, שאינו יכול לדבר ולהשפיע לזולתו, שזהו בחינת 'יש'.

כאמור, בהעלאת הניצוץ למעלה הרי הוא נכלל ומתאחד באלקות לגמרי עד שאין לו מציאות בפני עצמו כלל. והנה, במצב כזה אינו יכול לדבר, היינו להשפיע לזולתו, שכן, זהו ביטוי להישות והמציאות שלו שביכולתו להשפיע ולהמשיך לזולתו. כמו למשל כאשר אדם עומד לפני מלך גדול הרי הוא מתבטל לגמרי עד דבשעה זו הרי הוא מאבד את כל מציאותו כמציאות עצמאית ואינו חש את עצמו כלל, והנה, אז אין ביכולתו לדבר לזולתו "מאחר שהוא אינו עולה בשם דבר בפני עצמו כלל, כי אם רק בטל. . בתכלית הביטול" (מאה"ז תקס"ה).

כך למעלה, כשהניצוץ עולה ומתכלל באלקות בביטול מוחלט, אז אינו יכול להיות בבחינת מציאות ו'יש' בפני עצמו, ובמילא אין בו ענין הדיבור וההשפעה, שזהו ביטוי למציאותו.

וביון שעיקר העלאה זו הוא בחינת הביטול, על כן הוא היפוך ההשפעה, ונקרא 'אלם'.¹⁷

(17) (ובענין 'אידי דמריד למיכלע כו' [לא פליט] (ראה חולין קח, ב) - כאשר מגעילים ברותחים כלי שבלע איסור, האיסור נפלט ואינו חוזר ונבלע בכלי, כי כיון שהכלי טרוד לפלוט אינו בולע. וכך גם לאידך, בשעה שדבר מסוים טרוד לבלוע ולקבל, אינו יכול להשפיע, "כמשל התלמיד כשהוא טרוד במוחו לשמוע דבר שכל מרבו, אזי מחמת טרדתו לקבל נמנע הוא להשפיע לזולתו איזה בחינת השכלה, כנראה בחוש" (מאה"ז תקס"ו ח"ב). וכן בענייננו, כאשר הניצוץ עולה ונכלל במלכות דאצילות ומתבטל לגמרי, אינו יכול להשפיע ולבטא את מציאותו.

עיין מה שמבואר על פי התוספתא דבשלח (דף נ"א), בענין: אנלדו מ'א כו' [ביאורי הזהר לכ"ק אדה"א מד, א ואילך]. ועיין מה שכתוב במעם שהמסעות [של בני ישראל במדבר] היו מ"ב, וספירת העומר הוא מ"ט ימים, כי בספירת העומר, שהוא המשכיות - ולכן אומרים 'היום יום ... לעומר', כי יום עניינו גילוי ואור, ובכל יום מימי הספירה ממשכים אור אלקי מלמעלה למטה, יש בכל מדה [משבעת המדות] בחינת גילוי מלכות דחסד כו' - וענין המלכות הוא גילוי אלקות, כנ"ל, ולכן יש בסך הכל מ"ט ימים, בחינת המלכות כפי שכלולה בכל ספירה, מה שאין כן במסעות - [שהם] העלאות, היפוך הגילוי כו' - אלא הסתלקות מלמטה למעלה, ולכן אין בהן בחינת מלכות, ענין גילוי אלקות, כנ"ל, עיין שם [לקו"ת מסעי פט, ד].

נעשה נפרד בפני עצמו כו' (מאה"ז תקס"ה). וממילא, כאשר יש לו מציאות עצמאית, ביכלתו להתבטא על ידי דיבורו, אבל בהיותו כלול בדבר אחר ובטל לו, הוא טרוד לקבל ממנו ואין לו אפשרות לבטא את מציאותו האישית בדיבורו.

[והנמשל:]

ועל דרך זה יובן בענין הכירורים שעולים [הניצוצות] בבחינת 'מיינ' נוקבין' [מלמטה למעלה] ונכללים בבחינת 'עיפור' ביסוד דנוקבא [במלכות דאצילות, כנ"ל].

דהיינו, שמתחילה היו בבחינת 'יש' ודבר בפני עצמו, והיה יכול להשפיע לזולתו.

מתחילה, בהיות הניצוצות למטה בעולם הזה בתוך הדברים הגשמיים בהם נפלו בשכירת הכלים, אז היו בבחינת 'יש' ומציאות בפני עצמם, והיו יכולים להשפיע חיות אל הדבר בהם הם מלוכשים (או אל העלול שלהם, כנ"ל), היות שיש מקום למציאותם לבוא לידי ביטוי.

אבל כשנכלל בבחינת 'מיינ' נוקבין' [במלכות דאצילות], שהוא בחינת ביטול לאור אין סוף כ"ה, ודבוק בו בתכלית, הרי זה בחינת 'עיבור', שאז אינו מהות בפני עצמו, רק אוכל ממה שאמו - [מלכות] אוכלת [ואין לו אפשרות להשפיע ולבטא את מציאותו].

על ידי בירור והעלאת הניצוצות למעלה והתכללותם במלכות דאצילות, שהיא בחינת 'אימא תתאה' (בטן האם), הנה אז הניצוצות מאבדים לגמרי את מציאותם בתור מציאות עצמאית, והם כאילו 'מעוברים' בבטן אמם - מלכות דאצילות, "ודבוק עמו בתכלית היחוד והביטול אליו, [ו]אז אינו יכול... להשפיע השפע לזולתו, מאחר שהוא אינו עולה בשם דבר בפני עצמו כלל, כי אם רק בטל ונעלם בבטן אמו. בתכלית הביטול והיו לאחדים עמו ממש. רק כשנשפע מלמעלה בעילתו [מלכות] איזה השפעה, אזי נכנס השפע ההיא ומתלבשת בתוכו גם כן, מאחר שהם מיוחדים בתכלית היחוד" (מאה"ז תקס"ה).

ולפיכך, נקראים אז [הניצוצות] 'אלומים', מלשון 'אלמים', שאינו יכול 'לדבר' ולהשפיע לזולתו מצד עוצם הביטול, כמשל העופר כו' [הנ"ל]. מה

מציאותה להיותה אז מציאות ודבר בפני עצמו חוץ מהתכללות והתבטלות בעילתו.

אבל בהיותו [העילה] דבוק בעילתו וטרוד לקבל שפע לעצמו [מעילתו], אז הוא בבחינת ביטול לעילתו, ואין בו כח להשפיע לזולתו מצד עוצם ביטולו כו' [לעילה].

אך, "כאשר העלול דבוק בעילתו ובטל אליו בתכלית הביטול, אזי אינו יכול להשפיע לזולתו, מאחר שהוא בעצמו דבוק בעילתו ובטל בתכלית הביטול, ואינו נחשב לדבר מה בפני עצמו כלל, איך יכול עוד להשפיע לזולתו (מאחר דטריד למבלע ובטל בתכלית הביטול בעילתו, איך יפלוט?)" (מאה"ז תקס"ה).

וזהו כמו על דרך משל "התלמיד כשהוא טרוד במוחו לשמוע דבר שכל מרבו, אזי מחמת טרדתו לקבל, נמנע הוא להשפיע לזולתו איזה בחינת השכלה, כנראה בחוש" (מאה"ז תקס"ו ח"ב)¹⁸.

[מביא משל לביטול זה:]

ובחינת ביטול זה - שדבוק בעילתו - הוא על דרך משל העופר כשהוא בבטן אמו, שאינו מהות בפני עצמו, רק אוכל ממה שאמו אוכלת כו' [ושותה ממה שאמו שותה] [גדה ל, ב] "שזהו בחינת התכללות וביטול עד שאין לו חיות בפני עצמו אלא כלול באמו בתכלית" (תו"ח), אלא לאחר הלידה נעשה 'יש' [ומציאות] בפני עצמו, עד שיכול אחר כך [במשך הזמן] לדבר לזולתו כו'.

ביטול זה של העלול בעילתו הוא בדוגמת ביטול והתכללות העובר בבטן אמו, שאין זה בסוג ביטול כזה שהדבר המתבטל יש לו מציאות עצמאית ורק שמבטל ומכניע את עצמו אל הזולת, אלא יתירה מזו, "שאוכל מה שאמו אוכלת ושותה מה שאמו שותה כו', ואינו עולה בשם דבר בפני עצמו כלל, רק הוא 'רך אמו', והי' לאחדים עמה ממש. משא"כ כשהולד יוצא לאויר העולם בבחינת לידה, אזי הוא

(18) ובתו"ח מוסיף עוד משל: "כך במשפיע עצמו כאשר טרוד בעומק הבנת השכל לעצמו וא"צ להשפיע כלל למקבל אז מרחשין שפתיו בחשאי מאד עד שהוא כמו אלם ממש שאינו יכול לדבר כלל וגם שיש בו כח הדבור אח"כ כשיבין השכל לעצמו אבל בשעה זו שמשכיל השכל לעצמו לא יוכל לדבר כלל ואז הדבור נכלל בכח השכל".

והצורך בביטול נעלה יותר זה הוא "בכדי ששיגו בחינת 'מוחין דגדלות' כו'. שזהו הכלל כאשר מצטרך לעלות ממדריגה למדריגה נעלה הימנו, מוכרח להיות תחילה בחינת 'עיבור', שהוא תכלית הביטול, בכדי ששיג אחר כך על ידי זה מדריגה השניה הנעלה כו', וזהו בחינת עיבור שני שאחר הלידה, בכדי ששיג אחר כך מדריגה נעלה הימנו, היינו בחינת 'מוחין דגדלות', כנודע" (מאה"ז תקס"ה).

כלומר:

בדרך כלל כשרוצים לעלות ממדריגה אחת למדריגה שניה שלמעלה ממנה, הדרך לכך היא בסדר והדרגה, היינו כמו למשל כדי להגיע למדריגה נעלית יותר בהשגה וחכמה, יש צורך להרבות בלימוד החכמות וההשגות עד שבמשך הזמן על ידי כך יתעלה ויתקדם למדריגה נעלית יותר בהשגה והבנה. נמצא, שכדי לעלות ממדריגה למדריגה צריך להוסיף עוד ועוד השגות עד שיעלה למדריגה העליונה.

אך, כל זה הוא בעליית ממדריגה למדריגה כששתי המדריגות הן בערך זו לזו, שאז מספיקה העלייה בצורה הדרגתית. אך, כשרוצים לעלות ממדריגה אחת למדריגה נעלית יותר שאין לה כל ערך ויחס עם המדריגה התחתונה, אז לא די העלייה בסדר והדרגה, כי מכיון שהמדריגה העליונה אינה בערך כלל המדריגה התחתונה, ככל שיעלה מדרגא לדרגא לעולם לא יגיע להמדריגה העליונה. אלא הדרך היחידה לעלייה ממהות למהות שבאין ערוך אליה היא על ידי ביטול המהות הראשונה (ולא על ידי הוספה במהותו הראשון כנ"ל). כי אז נעשה כלי קיבול שתתגלה בו המדריגה הנעלית, ובזה מתעלה ממהותו הראשונה. כי עד אז מציאותו היתה בסתירה למדריגה הנעלית יותר, אבל על ידי הביטול, אין עוד מציאות שמנגדת ומונעת מלעלות למדריגה הנעלית ולקבל את הגילוי הנעלה.

וכמו על דרך משל גרעין הנורע בארץ, שהמעבר מגרעין קטן לאילן גדול מעבר גדול מאד שאין ערך ויחס כלל בין הגרעין אל האילן. ולכן, כדי שמגרעין זה יצמח אילן גדול בעל ענפין רבים ופירות מתוקים, אין זה אלא על ידי רקיבת הגרעין בארץ, שהגרעין צריך לאבד את מציאותו לגמרי, שאז יהיה כלי קיבול אל המציאות הנעלית באין ערוך ממנו.

והנה, כמו כן כאן, שכדי להשיג 'מוחין דגדלות' שזו מדריגה עליונה מאד שאין לה כל ערך עם המוחין דקטנות שהי' להניצוץ מקודם, נדרשת התבטלות מוחלטת של הניצוץ באלקות, שרק אז נעשה כלי קיבול לקבל מדריגה עליונה זו ולעלות אליה.

שאין כן קודם העלאה זו ו'עיבור' זה היה בבחינת 'יש' – 'לדבר' ולהשפיע כו', אלא שעל ידי העלאה זו נעשה בחינת 'אלמים'.

"דהנה, בעת שהיו הניצוצין אלו מפורזין ומפורזין בבי"ע להיות כל אחד ואחד נפרד בפני עצמו כו', אזי היה יכול כל אחד ואחד מהם להשפיע השפע שלו לזולתו ע"י בחינת הדיבור שלו, מאחר שהם נפרדים בבחינת פירוד כו', לכך יוכלו להשפיע לזולתם ע"י הדיבור. אבל כאשר נתלקטו ב'אחד' להיותם כולם אגודים ונכללים באגודה אחת בתכלית הביטול בנוקבא . . דאצילות (שנתעלו 'בתו"ך השדה' עליונה ...) כנ"ל, והי' לאחדים עמה בתכלית הביטול והיחוד כו', לכך נעשו בחינת 'אלומי"ם', שאין נמצא בהם עוד בחינת כח הדיבור, שהוא כח ההשפעה לזולתם (מאחר שבטילים כולם באגודה אחת בתכלית הביטול בנוקבא דז"א)" (מאה"ז תקס"ה).

ועל דרך זה יובן שיש גם כן 'עיבור שני' לאחר הלידה, כמו שכתוב ב'עץ חיים' (שער העיבור פ"א).

מבואר בעץ חיים שבנוסף לבחינת ה'עיבור' הנ"ל שנעשה בהניצוצות האלקיים על ידי בירורם והעלאתם למעלה באלקות, שבזה המה מתבטלים ממציותם, הנה, ישנו עוד בחינת 'עיבור' רוחני, שנק' 'עיבור שני', ש'עיבור' זה בא אחרי הלידה, היינו בחינת ביטול נוסף נעלה יותר מהביטול הראשון הנ"ל ('עיבור' הניצוצות במלכות דאצילות).

[ומבאר הטעם לעיבור שני זה:]

והיינו, בשביל המשכת 'מוחין דגדלות' צריך לבוא מתחילה בבחינת הביטול בתכלית, וזהו ה'עיבור שני'.

אף על פי שהביטול הנ"ל להעלות את הניצוצות במלכות דאצילות הוא בדוגמת ענין העיבור, בו אין להעובר שום מציאות משלו כלל רק אוכל ממה שאמו אוכלת וגו', מכל מקום, כפי שיבואר להלן, אין ביטול זה תכלית ושיא הביטול עדיין, אלא יש ביטול נעלה יותר. וזהו ענין 'עיבור שני', שעיבור כאמור הוא ענין הביטול, שהעובר בטל לגמרי עד שאינו עולה בשם דבר כלל אלא הוא 'כירך אמו' ממש, ועיבור שני היינו ביטול נעלה יותר.

כי היו מרכבה לבחינת מלכות דאצילות, וזהו שהים, מלכות דאצילות¹⁹, עומד מעל הבקר.

ולואת, עיקר עבודתם והעלאת 'מיין נוקבין' מהבירורים שכיררו בבריאה יצירה עשיה, היה מניע עד המלכות דאצילות, ולשם היה נכלל בבחינת 'מיין נוקבין'.

- מכיון שהיו 'מרכבה' לבחינה זו של מלכות דאצילות.

וזהו 'מאלמים אלומים בתוך השדה', בנוכר לעיל.

הם 'מאלמים אלומים', היינו מבררים ומעלים את הניצוצות, 'בתוך השדה', דקאי על בחינת השדה הרוחנית, מלכות דאצילות, שמעלים את הניצוצות לשם כדי להתכלל 'בתוך השדה' – במלכות דאצילות, באלקותו יתברך המאיר שם.

אמנם, ידוע שח' מיין נוקבין, אף על פי שכבר נכלל בבחינת מלכות, עדיין הוא צריך 'בירור שני' על ידי ה' מיין דבורין'.

אך, אף שע"י המיין נוקבין דהשבים הרי הניצוצות כבר נכללים במלכות דאצילות ובהארת אור אין סוף ב"ה המתגלית בה (כנ"ל), שזהו לכאורה ביטול גדול ועצום ביותר, מכל מקום, ניצוצות אלו עדיין לא הגיעו לתכלית הבירור שלהם, ועדיין צריך 'בירור שני' ('עיבוד שני'), שזה נפעל ע"י ענין המשכת מיין דבורין, היינו המשכה והתגלות אלקית מלמעלה למטה, לפעול בירור שני נעלה יותר בניצוצות אלו.

והוא שנמשך 'מיין דבורין' ד'זעיר אנפין', לברר ה' מיין נוקבין' דנוקבא.

המשכת מיין דבורין אלו הוא מה שנמשך המשכה ואור אלקי מז"א דאצילות (המדות דאצילות), למטה לברר ולהעלות את ההשפעה אלקית שבאה ע"י עבודת הבירורים מלמטה בבחינת מיין נוקבין.

דהיינו, שלאחר שהיו לו מוחין [משלו, היינו שהיתה לו מציאות בפני עצמו], והיה יכול להשפיע לזולתו, עתה מתכלל בבחינת 'עיבור' בתכלית הביטול (ונעשה בחינת 'אלם', בנוכר לעיל [על ידי הבירור והעלאת]), כדי שעל ידי ביטול זה יומשך לו אחר כך 'מוחין דגדלות' מאין סוף ב"ה.

והנה, כל זה היתה עבודת השבטים, שהן בעולם הבריאה (לכד מיוסף שהוא מאצילות, כדלקמן אם ירצה השם), והם מרכבה לבחינת מלכות דאצילות.

כל הנ"ל בהעלאת ניצוצות הקדושה והתכללותם במלכות דאצילות להיות בטלים אליו יתברך ('עיבור ראשון'), הוא ענין העבודה הפנימית של השבטים, שהיו ששורש נשמתם בעולם הבריאה, ש"הם נמשכים ממלכות דאצילות לראש הבריאה" (מאה"ז תקס"ה), והם מרכבה לבחינת מלכות דאצילות, ולכן היה ביכולתם להעלות את ניצוצות הקדושה לשם, ועבודתם היתה "לברר הניצוצין דתוהו שנתפזרו בבי"ע וללקטן כולם באגודה אחת ולהעלותן למלכות דאצילות . . שיוכלו בה ויובלעו בה" (מאה"ז שם).

והוא בענין י"ב בקר שהיו ב'ים של שלמה'.

ים של שלמה' הוא כלי נחושת שעשה שלמה בבית המקדש הראשון לאגירת מים והיה עומד על שני עשר בקר. ולכאורה צריך להבין מדוע היו י"ב בקר דוקא? ובקבלה מבואר שהי"ב בקר קאי על הי"ב שבטים ששרשם בעולם הבריאה.

שהן י"ב בחינות שבראש הבריאה.

בחינת הי"ב בקר הן י"ב בחינות שבראש עולם הבריאה, היינו בדרגה הנעלית ביותר של עולם הבריאה (דוגמת הראש שהוא החלק הנעלה יותר בגוף האדם), שלכן נאמר ש'הים עומד עליהם מלמעלה', שבחינת הים (דקאי על מלכות דאצילות, כדלקמן בסמוך) היא בסמוך אליהם ועומד עליהם מלמעלה, שמה מוכח שהם ב'ראש' עולם הבריאה, הדרגה בבריאה שהיא קרובה יותר אל הים העליון דאצילות.

ו'הים עומד עליהם' – הוא בחינת מלכות דאצילות.

19) ים' מורה על ספירת המלכות, שכן כמו שהים מעלים ומכסה על הדברים שבתוכו, כך הוא ענינה של ספירת המלכות, שהיא מקבלת לתוכה את ההשפעה מהספירות שלמעלה הימנה, ומעלמת ומסתרת על ההשפעה שלא תתגלה כמות שהיא לעולמות התחתונים.

וזהו ענין יחוד זעיר אנפין ונוקבא.

זהו תוכן הענין המוזכר בספרי קבלה – 'יחוד ז"א ונוקבא', היינו, כאשר נמשכים 'מיין דוכרין' מלמעלה למטה, מזעיר אנפין ל'מיין נוקבין' דמלכות, נעשה יחוד של בחינות אלו - זעיר אנפין ונוקבא (דוגמת יחוד זכר ונקבה, משפיע ומקבל).

והענין:

לבאר את מהות הבירור השני, ומעלתו על הבירור הראשון.

נאיש להקדים נקודת הדברים בענין ב' מיני בירורים אלו, ומעלת ה'בירור השני' על ה'בירור הראשון':

"כידוע שיש בכל בחינה בירור והעלאה (מתחתון לעליון) ב' מיני בירורים: א' – הבירור והעלאה שעולה מן המדרגה הראשונה לבד, שהי' למטה בהגשמה ובתערובות טוב ורע, נתעלה משם לבוא לידי בחינת ביטול הישות וגסות ובהפשטת כל סיג ופסולת לגמרי. אך, עדיין לא עלה ובא למדריגה העליונה ממש, שלזה צריך להיות 'בירור שני', והוא בחינת הביטול בעצם לגמרי מכל וכל, שהוא בבחינת 'אין' ו'ימה' בעצם, כמו אבן דומם ממש, שלמעלה הרבה מבחינת ביטול הישות שהי' לו בתחילה.

"וכמו עד"מ הידוע, כאשר צריך לעלות ולבוא אל המלך פנימה, שמתבטל מישותו וגסותו בתכלית בטרם שנכנס בהיכל המלך, ואמנם מרגיש הוא עדיין את עצמו, ואיך שנתבטל מגסותו והתפשטותו לגמרי מצד אימת מלך. אבל אין זה ערך כלל וכלל לבחינת הביטול העצמי שנתבטל לגמרי בבואו להיכל המלך פנימה, שבא לידי ביטול כל עצמותו בלי הרגשה כלל את עצמו, והי' כאבן דומם ממש מבלי שידע את עצמו כלל, גם מזה שהוא בטל ומאיזה טעם הוא בטל, כידוע" (תורת חיים בראשית ח"א קמ, ב).

והנה, החילוק בין ב' מיני בירורים אלו תלוי בנקודה אחת – מהיכן בא הביטול.

היינו, האם ביטול זה מתחיל מלמטה, כלומר מהאדם שכל נעלה שיהיה הרי הוא יש ומציאות בפני עצמו, הרי אם כן גם הבירור והביטול שיבוא מעבודתו יהיה מוגבל, שכן מלכתחילה עצם העבודה נובעת ממציאות האדם, שהוא נברא מוגבל ו'יש' בפני עצמו, ואי אפשר שמכך יבוא ביטול מוחלט לאלקות, אלא רק 'ביטול היש', שאכן עולה למעלה, אבל בכל זאת קשור למציאות וישות. זהו ענין ה'בירור הראשון' שבא מלמטה למעלה, שזו הסיבה

לכך שבירור זה אינו בתכלית השלימות, להיותו מתחילה מלמטה.

ואילו הביטול והבירור הבא מלמעלה, היינו מהמשכה והארה אלקית האירה בדרך מלמעלה למטה, שמאיר מאחדותו יתברך האמיתית למטה בהניצוצות האלקיים, אז, מכיון שהביטול בא מלמעלה ומתחיל מאורו של הקב"ה, לכך גם פעולת הבירור תהיה בשלימות ומבלי כל חסרון. כי כשם שאורו יתברך למעלה מהגבלה וישות, כך הבירור והביטול שיבוא על ידו יהיה בתכלית השלימות – התכללות והתבטלות מוחלטת באלקות.

ועל פי זה יובן הביאור דלהלן בענין החסרון בבירור הראשון של העלאת הניצוצות במלכות דאצילות, מכיון שבא מלמטה מנקודת התחלתו היא מהתחתון – הנברא המוגבל. ויבואר גם המעלה של הבירור השני להיותו בא מלכתחילה מלמעלה, מהבורא הבלי גבול, שלגביו אין נתינת מקום למציאות וישות, אלא ביטול מוחלט לאלקות.

כי אף על פי שנתבררו הניצוצות ונכללו בבחינת 'מיין נוקבין', שהוא בחינת ביטול לאלקות, בנוכח לעיל.

היינו, שכבר התעלו והתכללו בביטול מוחלט במלכות דאצילות, עד ששם, כאמור, אינו עולה בשם בפני עצמו כלל, והניצוצות מאבדים את מציאותם האישית והיו לאחדים ממש עם מלכות דאצילות.

עם כל זה, [עדיין] אי אפשר להם להתייחד ממש באלקותו יתברך (כמו שהיו קודם 'שבירת הכלים', שהיו בחינת אלקות ממש מעשר ספירות דתהו), עד שיומשך עליהם גילוי שם מ"ה דאצילות.

- גילוי אלקי נעלה ביותר מבחינת 'זעיר אנפין', המדות דאצילות, ולמעלה יותר – גילוי מבחינת חכמה דאצילות (כפי שיבאר בסמוך).

כלומר, בהתעלות הניצוצות מלמטה מעולמות ב"ע למלכות דאצילות, בודאי שהמה מתבטלים ביטול גדול מאד, אך, גם מובן וברור שמצבם כפי שהם מתכללים במלכות דאצילות אינו בדומה למצבם כפי שהיו קודם 'שבירת הכלים' בעולם התהו, שאז היו בבחינת הספירות דתהו ממש, שהם במדריגה עליונה מאד לפני כל הירידה והנפילה של הניצוצות להרגשת הישות והריבוי הנ"ל. ולכן בתהו היחוד של

וכמשל באדם שמברר בירורים על ידי שאוכל ושותה, ואחר כך מתפלל באהבה ויראה על ידי כח זה שאכל ושתה, שנמצא נכללו החיות של המאכלים והמשקים שנפלו ב'שבירת הכלים' בבחינות האהבה ויראה שלו. ועם כל זה, הוא עדיין רחוק ממהות אחד האמת.

- רחוק מאחדותו יתברך האמיתית, כי הניצוצות שבמאכלים הגשמיים נכללו באהבת ויראת ה' שהתעוררו על ידי עבודת האדם, היינו עבודת הנברא המוגבלת לפי כחותיו המוגבלים, ואפילו אם עבודתו היא במדריגה עליונה מאד, הרי סוף כל סוף היא בבחינת גבול ומדה להיותה באה מכח שלו שהוא נברא מוגבל, וממילא אין זו התבטלות מוחלטת לאלקות, אלא "הוא עדיין רחוק ממהות אחד האמת".

אלא כשעל ידי העלאת 'מין נוקבין' דאהבה ויראה שלו, נמשכו לו דחילו ורחימו מלמעלה מאת ה'²⁰, שתפול עליו [מלמעלה] אימה כו', אז יוכללו [הניצוצות] באהבה ויראה זו שנמשכים מלמעלה מבחינת אלקות ממש.

מאחר שאהבה ויראה אלו נמשכו לו מלמעלה מאת ה' והוא יתברך בלי גבול ממש, הניצוצות מתבטלים באלקות, ולא רק במידות שהאדם עורר בכח עצמו. היינו, שאי אפשר לבוא לביטול והתכללות גמור באלקות כשהעבודה באה מאת הנברא המוגבל, כי מכיון שכל ההעלאה של הניצוץ בא מכוחו המוגבל, לא יתכן שמוזה יבוא לביטול והתכללות מוחלט באלקות, כי אין זה בכוחו של הנברא להגיע לכך. אלא דוקא על ידי ההמשכה מלמעלה שהיא באה מאת ה' הבלי גבול, רק בזה הניצוץ יכול להתעלות מעל מציאותו ולהתבטל לגמרי לאלקות.

[והנמשל:]

ועל דרך זה הוא בירור שני ד'מין דבורין'.

(20) כידוע הכלל המובא בספרי קבלה אשר 'באתעורא דלתתא אתעורא דלעילא'. כלומר, על ידי התעוררות האדם בעבודת ה' למטה, תומשך מלמעלה המשכה בהתאם להתעוררות זו, ע"ד מאמר רז"ל 'אדם מקדש עצמו מעט מלמטה, מקדשין אותו הרבה מלמעלה'. כי ההמשכה מלמעלה היא בהתאם להתעוררות מלמטה מצד האדם. ועל ידי התעוררות האדם באהבה ויראה מלמטה, כתוצאה מכך נמשכות אליו אהבה ויראה מלמעלה גם כן.

הניצוצות באלקות היה נעלה הרבה יותר, להיות עולם התוהו במדריגה עליונה יותר.

וכדי להגיע למדריגה זו של יחוד והתבטלות לאלקות, אין זה אלא על ידי המשכה אלקית מיוחדת מלמעלה (שנק' 'המשכת מין דבורין'), ולא באמצעות העבודה מלמטה למעלה בבירור והעלאת הניצוצות, וכפי שיבאר הטעם לכך להלן בסמוך.

ועל ידי זה יתבררו [הניצוצות שהתכללו במלכות] 'בירור שני', והוא העיקר.

- כי הוא הגורם להתאחדות והתבטלות גמורה באלקות, כפי שממשיך.

יען [כי] 'בחכמה דוקא אתברירו' (זהר היכלות פקודי רנד, סע"ב).

הבירור המושלם ביותר נפעל על ידי בחינת חכמה דוקא, שמצד תכונת הביטול שבה שורה בה אור אין סוף ב'ה, ולכן בכוחה לפעול בירור נעלה יותר מהבירור הראשון.

שהוא [חכמה] בחינת ה'מין דבורין'.

כי הבירור הראשון היה רק שיהיה בהם בחינת 'ביטול היש', וזהו רחוק עדיין מאלהות מאד.

הטעם שהבירור הראשון לא היה העיקר הוא משום שהוא היה רק שיהיה בהניצוצות בחינת 'ביטול היש', היינו שהישות והמציאות שלהם תתבטל לאלקות, אך דרגת ביטול זה הוא עדיין רחוק ביותר מאלקות, כי בו הרי ישותו עדיין קיימת, רק שנתבטלה ונכנעה לאלקות.

ד'איהו וגרמוהי חד', שהם בבחינת ביטול אמיתי.

כמו בספירות דאצילות שבהן יש התאחדות והתבטלות גמורה, והוא יתברך והכלים חד ממש, כי מציאותם הופכת להיות מציאות של אלקות.

אלא על ידי שנמשך בהן בחינת 'מין דבורין', שהוא הארת שם מ"ה, לבררם, אז נכללו בביטול אמיתי באלקות [ביטול במציאות ממש].

[מביא משל לביטול זה ומעלתו המיוחדת:]

"והנה, זהו בחינת ומדריגות יוסף הצדיק עליון, שהוא למעלה מן הי"ב שבטים בני יעקב, שאינו נמנה עמם (כי אם אפרים ומנשה בניו כו'), שהוא מבחינת שם מ"ה הזכר דאצילות המברר את הניצוצין דבי"ע שביירו השבטים אחיו ונעשו בחינת העלאת מ"ן בנוקבא דז"א דאצילות, עוד הפעם בירר בהתבררות אמיתי על ידי השפעת מ"ד שלו לשרות על העלאת מ"ן של הברורין אלו עד שיתאחדו באור אין סוף ב"ה ביחוד אמיתי ממש" (מאה"ז תקס"ה).

שהוא בחינת "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן"
(בראשית ב, י).

ש'הגן' הוא בחינת מלכות [דאצילות].

כאמור לעיל, ולשם התעלו הניצוצות על ידי עבודת הברורים של השבטים (להיותם 'מרכבה' לבחינה זו, כנ"ל).

ועד שם נמשך בחינת 'נהר' – הנביעה מאור אין סוף ב"ה, והוא בחינת הארת ה'קו' ו'חוט'. ושם מסתיים, ואינו נמשך בבריאה יצירה עשיה.

מה שנאמר 'ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן' המשמעות היא שבחינת ה'נהר' דקאי על המשכת אור אין סוף ב"ה למטה (כדוגמת הנהר שהוא מים הנמשכים, כנ"ל²¹), הרי הוא נמשך למטה דרך כל עולם האצילות עד לבחינת ה'גן', היינו מלכות דאצילות, ושם המשכה זו 'מסתיימת' כביכול, ולא נמשכת כמו שהיא למטה בעולמות בי"ע.

21) בפרטיות יותר, המשכה זו מאור אין סוף ב"ה מכונה בספרי קבלה 'קו וחוט'. ביאור ענינו: לפני הבריאה היה אור אין סוף ב"ה ממלא את כל המציאות (כלשון העץ חיים), והיינו, שלא היתה נתינת מקום ואפשרות לאיזו מציאות אחרת חוץ ממנו יתברך, ולכן כדי 'ליצור' אפשרות להתהוות מציאות אחרת (בהרגשתה על כל פנים), הקב"ה עשה 'צמצום' גדול מאד, שנק' 'צמצום הראשון', ותוכנו הוא, העלם על גילוי אור אין סוף ב"ה (ולא סילוקו ח"ו, אלא רק העלם על אורו). וכתוצאה מהעלם זה נעשה נתינת מקום להתהוות מציאות אחרת. אך, ביחד עם זה, כדי להוות מציאות בפועל יש צורך בהארת אור אלקי שבכוחו דוקא להוות יש מאין, והוא שאחרי צמצום זה הקב"ה האיר מעצמו אור מצומצם ומוגבל שיאיר לפי ערך העולמות המוגבלים. ואור זה נק' בספרי קבלה בשם 'קו וחוט', דוגמת קו וחוט דק מאד, כך גם אור זה הוא מצומצם ומדוד ומוגבל ובא לפי ערך העולמות.

וכאן מבאר רבנו שאור זה מאיר כמו שהוא עד לבחינת מלכות דאצילות, ומשם עובר העלם גדול נוסף (של בחינת הפרסא), ובעולמות בי"ע הרי זהו כאור חדש ממש.

המשכה אלקית מלמעלה בלתי מוגבלת, ולא העלאת הניצוצות והתכללותם באלקות בכוח עבודת האדם המוגבלת שאינה בביטול מוחלט באלקות.

ואפילו רבי עקיבא ש'יצתה נשמתו באחד' (ברכות סא, ב), עם כל זה, הרי מסירת נפש של הנברא רחוק עדיין מאלקות.

אפילו רבי עקיבא שמסר נפשו בפועל ממש על קידוש ה' ונשמתו יצאה באמרו 'ה' אחד', אף על פי כן, למרות ביטול גדול זה, הרי מסירת נפש של הנברא המוגבל רחוק עדיין מאלקות הבלי גבול, כנ"ל.

אלא שנמשך עליו הארה מבחינת 'אחד האמת', ואז נכלל מסירת נפש שלו בבחינת 'אחד' ממש.

אלא רק כשע"י גודל מסירת נפש שלו מלמטה נמשכה לו הארה מלמעלה מבחינת אחדותו יתברך האמיתית, אז דוקא נכללה מסירת נפש שלו בבחינת 'אחד' ממש, כי רק ההארה וההתגלות מלמעלה, בכוחה לפעול ביטול מוחלט והתכללות מוחלטת באלקות.

וזהו ענין 'למהוי אֶחָד בְּאֶחָד' (זח"ב קלה, א).

זהו הביאור ע"פ חסידות במה שמובא בזוהר – 'למהוי אחד באחד' – לעשות [שהיה] אחד באחד, היינו שבחינת אחדות במדריגה אחת נמוכה יותר, תתכלל באחדות במדריגה עליונה יותר, כפי שממשיך.

שבחינת 'אחד' ד'יחודא תתאה' – ביטול היש, נכלל ב'יחודא עילאה' – ביטול אמיתי בו'.

'אחד' קאי על 'יחודא תתאה' (היחוד התחתון), שהוא אחדותו יתברך בבחינת 'ביטול היש', ביטול נמוך יותר שבא מלמטה, ו'לעשות אחד באחד', היינו שבחינת 'אחד' זה יהא נכלל ב'אחד' היינו יחודא עילאה, שהוא בבחינת ביטול אמיתי, ביטול במציאות, שהוא ביטול מוחלט והתכללות גמורה באלקות כתוצאה מגילוי מלמעלה של אחדותו יתברך האמיתית, שאין עוד מלבדו ממש.

ובחינת 'מיין דבורין' זה הנמשך לברר ה'מיין נוקבין' דנוקבא [הברור השני], זהו מדריגת יוסף הצדיק.

כאמור, מדת היסוד ענינה התקשרות המשפיע (או העליון), עם המקבל (או התחתון)²². כלומר, יש מי שמלמד שכל לתלמידו מבלי שירגיש קשר פנימי אליו, ואז יחסר בהשפעת השכל, משא"כ כאשר המשפיע מרגיש קשר עמוק ופנימי אל המקבל, הוא משפיע לו כדבעי, "על דרך משל ההתקשרות שמקשר האב שכלו בשכל בנו בשעת לימודו עמו באהבה ורצון, שרוצה שיבין בנו" (תניא אגרת הקודש סימן טו).

וזהו ענין בחינת 'יוסף הצדיק', שבכוחו דוקא, להיותו במדת היסוד, לקשר בין עולם האצילות לעולמות ב"ע, היינו להמשיך הארת אור אין סוף ב"ה כמו שהיא באצילות להאיר למטב גם בבי"ע²³, ולא כמו שהוא בדרך כלל – על ידי העלם והסתר הצמצום שבין אצילות לבריאה, אלא הארת אוא"ס עצמה תתקשר עם בריאה להאיר בו. שזהו ענין מדת היסוד – התקשרות פנימית בין העליון להתחתון, תמורת הקשר החיצוני שקיים בין אצילות לבריאה בדרך כלל, שאור האצילות נמשך למטה דרך הצמצום, שזהו אור חיצוני מאד ביחס להארה שבאצילות.

[ומבאר כיצד ביכולתו לפעול דבר זה:]

והיינו, על ידי שהנבראים נכללים בבחינת 'מיין נוקבין' בהמלכות דאצילות, בנוכר לעיל [על ידי השבטים], ויוסף ממשיך הארת אור אין סוף ב"ה במלכות [שמקשר את המשפיע, אור אין סוף ב"ה, למקבל, מלכות דאצילות] לברר את ה'מיין נוקבין' [של

כי כאמור לעיל בין אצילות לעולמות התחתונים דבי"ע יש הבדל והפרש גדול מאד, שאצילות הוא גילוי ההעלם מאור אין סוף ב"ה ואילו בריאה הוא התהוות חדשה שבו יש התחלת הרגשת הישות והמציאות, ומכיון שכן, הרי יש צמצום עצום הפסיק בין עולמות אלו (ונק' בלשון הקלבה 'פרסא', דוגמת ויילון שעל החלון שמפסיק בעד אור השמש ולא מניחו להאיר דרכו כמו שהוא). ולכן אומרים שהמשכה זו של בחינת ה'נהר' אינה מאירה כמות שהיא למטה בעולמות ב"ע מצד הצמצום הגדול המפסיק בין אצילות לבריאה. משא"כ בעולם האצילות הרי המשכה זו מאירה כמו שהיא, שכאמור אצילות הוא 'אלקות ממש' ובו יש גילוי כחותיו של הקב"ה בלבד, ולא התהוות של מציאות חדשה, ולכן אור אין סוף מאיר שם בכל תוקפו כמו שהוא.

לכך הם 'עלמא דפרודא', 'ומשם יפרד בו'."

וזהו שנאמר אחרי כן 'ומשם יפרד', שמכיון שהארה זו מאור אין סוף ב"ה 'מסתיימת' במלכות דאצילות מחמת ההעלם והצמצום שבין אצילות לבריאה, לכך כתוצאה מכך נעשה רגש הפירוד והריחוק מאלקות שגרם להרגשת הישות והמציאות, ומבואר לעיל שזה עצמו הביא לענין הפירוד וההתחלקות, שמכיון שמציאות כל נברא מורגשת, לכן הם מובדלים זה מזה ונפרדים זה מזה, ונעשה ענין הריבוי של הנבראים. וזהו שעולמות התחתונים נקראים 'עלמא דפרודא', מחמת הצמצום הגדול הזה שבין אצילות לבריאה שגרם שאור אין סוף יהיה בהעלם גדול וממילא יש נתינת מקום להרגשת הישות והמציאות, וכתוצאה ישירה מכך נוצר הריבוי והפירוד זה מזה.

אלא שיוסף הוא צדיק.

יוסף דוקא נק' 'יוסף הצדיק' וע"פ פנימיות הדברים זה רומז שבחינתו היא מידת היסוד, כמ"ש 'וצדיק יסוד עולם', וענין היסוד הוא התקשרות המשפיע במקבל (כפי שממשיך).

והנה, אף על פי שבדרך כלל, כמבואר לעיל, הארת אור אין סוף ב"ה מסתיימת במלכות דאצילות ואינה מאירה בבי"ע כמו שהיא מאירה באצילות, אף על פי כן, על ידי בחינת יוסף הצדיק, שהוא מדת היסוד, נפעל שהארה זו כמות שהיא יכולה להאיר למטה בבי"ע, וזהו הכל משום שבחינתו היא מדת היסוד, כפי שממשיך.

שמקשר וממשיך הארת אור אין סוף בבריאה יצירה עשיה.

22) דבר זה מרומז בהפסוק 'לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, כי כל בשמים ובארץ, לך ה' הממלכה', שהפסוק מונה את כל ז' המדות העליונות, ש'גדולה' קאי על מדת החסד. אך, היכן הוא מדת היסוד? ומבואר בספרי קבלה ד'כל' הוא כנגד מדת היסוד, שזהו מה שהתרגום על הכתוב מפרש 'דאחיד בשמיא וארעא', היינו שמדה זו ד'כל' (יסוד) היא המקשרת והמאחדת שמים וארץ. נמצא, שענינה של מדת היסוד הוא התקשרות המשפיע (שמים) והמקבל (ארץ).

23) היינו, "שלא היה בחינת הפרסא מפסיק לפניו כלל, שהפרסא זאת הוא משם 'אלקים' המצמצם שיוכל להיות בריאה מאין ליש, אבל שורש יוסף היה בפנימית יסוד, ששרשו בעצמות אור אין סוף שלפני הקו וחוט, על כן היה בכוחו להמשיך הקו וחוט גם בבי"ע, דהגם שידוע בע"ח דקו"ח אינו מאיר רק עד סיום עולם האצ"ו ולמטה מן האצ"ו נפסק אור דקו"ח מפני הפרסא המפסיק בין אצ"ו לבריאה אך יוסף היה יכול לחבר ולקשר לאור א"ס שבקו"ח שיוכל להאיר כמו שהוא גם בבי"ע כו'. והיינו שמקשר ומחבר האור דא"ס בנבראים ולא יופסק האור כלל ע"י הפרסא ונמצא שהוא מקשר את ההפסק שנפסק האור ע"י הפרסא כו' עד שיוכל להיות התחברות והתקשרות העולמות דבי"ע הנפרדים בא"ס כמו שהקשר והיחוד הוא בעולם האצ"ו ממש לפי שמקשר ומחבר לאא"ס שבקו"ח בבי"ע שיאיר שם בלי מסך מפסיק כלל כמו באצ"ו" (ת"ח).

עילאה' [ביטול במציאות], **כנוכר לעיל** [בענין 'למהוי אחד באחד'].

רק בכוחו של יוסף לפעול בירור שלם והפיכת הניצוצות לאלקות ממש, כי הוא בבחינת היסוד דאצילות ובכוחו להמשיך הארה אור אין סוף ב"ה הנ"ל למטה, שהארה זו בכוחה לברר בירור שלם בהניצוצות להיותה באה מלמעלה מאלקותו יתברך הבלי גבול.

וזהו הטעם שבפסוק הנ"ל השייך לעבודת יוסף נאמר 'ונהר יוצא מעדן', ש'עדן' קאי על חכמה עילאה, חכמה דאצילות, שדוקא בה יש השראת אור אין סוף ב"ה עצמו, כמבואר לעיל, והארה זו נמשכת ומאירה בעולם האצילות על ידי התלבשותה תחילה בספירת החכמה.

והיינו, מה שכתוב "וְהָיָה אֲנַחְנוּ מְאֻלָּמִים אֱלֹמִים בְּתוֹךְ הַשְּׁדָה", שהוא הברורים מבריאה יצירה עשיה, להעלות בבחינת 'מיינ' נוקבין' במלכות דאצילות], כנוכר לעיל.

לעיל נתבאר שכתוב זה מורה על הברור הראשון של השבטים להעלות הניצוצות מבי"ע 'בתוך השדה' היינו להתכלל בבחינת 'חקל תפוחין קדישין' – מלכות דאצילות. והנה, על כך יש להקשות, שכאן אומר 'אנחנו מאלמים וגו', ו'אנחנו' כולל גם יוסף, שמזה משמע שגם הוא עוסק בברור זה הראשון להעלות מבי"ע לאצילות, אף שמבואר לעיל שענינו הוא לפעול שלימות הברור ע"י המשכת הארת אוא"ס מלמעלה למטה. וממשיך ומבאר ענין זה.

ויוסף עצמו ברר בירור זה הראשון גם כן, אף ששרשו משם מ"ה דאצילות, שהוא בחינת ה'מיינ' דבורין'.

מכך שנאמר 'אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה' מוכח אשר גם יוסף עצמו הוצרך לפעול בירור זה הראשון להעלות את הניצוצות מבי"ע למלכות דאצילות, וזהו למרות שבחינתו היא בז"א דאצילות וממשיך מהארת אוא"ס ששורה בחכמה דאצילות. ויש להבין טעם הדבר.

ועל זה מבאר :

אף על פי כן, מאחר שנתלבש למטה בנות, היה צריך לברר בירור זה התחתון גם כן כשאר אחיו [השבטים].

הנבראים] 'בירור שני', שיהיו נכללים באלקותו ממש, **כנוכר לעיל** [שדווקא כאשר ההארה האלקית באה מלמעלה, ביכולתה לפעול בירור מושלם].

והארה זו היא בחינת הארת ה'קו' ו'חומ' דאור אין סוף, וזהו בחינת 'ונהר יצא להשקות כו' [את הגן], כנוכר לעיל.

הארה זו שיוסף ממשיך למטה להאיר בבי"ע, היא הארת ה'קו' הנ"ל שבדרך כלל רק מאירה באצילות והארתה מסתיימת במלכות דאצילות, ויוסף פועל המשכתה למטה בבי"ע, להיות במדת היסוד. וזהו בחינת 'ונהר יצא מעדן' להשקות את הגן, שהארה זו (נהר) באה 'להשקות את הגן', להאיר בבחינת מלכות דאצילות, שבדרך כלל בהגיע הארה זו לשם היא 'מסתיימת' ואינה מאירה בה בכל תוקפה (מצד גודל הצמצום שלה), וענינו של יוסף הוא לפעול ענין זה של המשכת הארה זו במלכות כדי לפעול את שלימות הברור בהניצוצות שהתעלו בה מעולמות בי"ע.

ונמצא, מדריגת הברור דיוסף הוא למעלה מעלה מהברור של השבטים.

שברור של השבטים הוא שמעלים 'מיינ' נוקבין' במלכות דאצילות.

מעלים את הניצוצות שבעולמות בי"ע להיות נכללים במלכות דאצילות.

ועדיין לא נהפך לאלהות ממש.

בהעלאה זו למלכות דאצילות, הניצוצות עדיין לא מתבטלים ממציותם לגמרי להפוך לאלקות ממש, כי בא על ידי עבודת האדם, נברא מוגבל, מלמטה, כאמור לעיל שכל נעלה שיהיה עבודה כזו, לא תפעל תכלית הברור היות שמלכתחילה הרי היא באה מלמטה, והנברא המוגבל אינו מסוגל לפעול בירור שלם וביטול והתכללות גמורים באלקות, כי הרי אין לו ערך והשוואה עם הבורא הבלי גבול.

עד שיוסף ממשיך ה'מיינ' דבורין, שהוא הארת אור אין סוף שמלוכש בחכמה, שזהו "ונהר יצא מעדן כו'", ו'בחכמה אתברירו' בירור שני, ואזי נכלל ה'מיינ' נוקבין' באלקות ממש, שהיא התכללות 'יחודא תתאה' [ביטול היש] ב'יחודא

השתחוּ לו, שנתבטלו לבחינה נעלית זו, ואז הוא שנכללו באלקות, כנוכר לעיל.²⁴

והנה, להבין ביאור ענין "ותשתחוּן לאלמתי".

"מהו לשון 'ותשתחוּן' דקאמר קרא" (מאה"ז תקס"ה).

גם [להבין] ענין החלום השני "השמש והירח בו' משתחווים לי" (בראשית לז, ט).

- כמו שכתוב 'וַיִּתְּלֵם עוֹד תְּלוֹם אֶחָד, וַיִּסְפֹּר אֹתוֹ לְאָתָיו, וַיֹּאמֶר: הִנֵּה תְּלֻמָּתִי תְלוֹם עוֹד, וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאֶחָד עֶשֶׂר כּוֹכָבִים מְשַׁתְּחוּם לִי, הֵינּוּ, "שהוא יעקב שהשתחוה ליוסף" (תו"ח).

שהדברים מגיעים ליעקב.

תוכן החלום הזה נוגע גם ליעקב.

וכמו שכתוב (בראשית לז, יא) "וַאֲבִיו שָׁמַר בּו' אֶת הַפָּקֶדֶר".

- כפירוש רש"י על הפסוק שהיה ממתין ומצפה מתי יתקיים החלום, היינו "שנכנס בלבו שיהיה הדבר אמת" (תו"ח).

איך יתכן שיעקב, שהוא למעלה במדרגה מיוסף.

[לפני שמסיים הקושיא מבאר איך מדרגת יעקב הוא למעלה ממדרגת יוסף:]

כי הוא בחינת 'גוף'.

כי מידתו של יעקב היא מידת התפארת, "תפארת גופא" (תיקוני זוהר בהקדמה).

ויוסף בחינת 'ברית'.

כאמור, יוסף הוא מדת היסוד, ובתיקוני זוהר מובא שמידת היסוד היא 'סיומא דגופא אות ברית קודש'.

כלומר, אף שנשמתו היתה גבוהה יותר מנשמותיהם של השבטים, בכל זאת, מאחר שגם נשמתו נתלבשה סוף כל סוף בגוף גשמי מוגבל, הוצרך לברר גם בירור ראשון, כי הרי הוא נמצא למטה בעולמות ב"ע, אף שנשמתו מבחינת האצילות, הנה, בפועל נשמתו ירדה למטה ונתלבשה בגוף גשמי, ולכן היה צריך לעסוק בבירור זה הראשון בבי"ע.

וזהו "והנה אנחנו מאלמים בו", שכולנו שוים בזה להעלות 'מיין נוקבין' במלכות.

וזהו שכשיוסף אומר בסיפור חלומו מדייק לומר 'אנחנו מאלמים אלומים', היינו שכולנו – השבטים וגם יוסף – שווים בזה לעשות הבירור הראשון, כאמור לעיל הטעם לכך.

אלא שלאחר בירור זה – "והנה קמה אלמתי בו", שנמצא בו מעלה יתירה מצד שרשו בשם מ"ה דאצילות, שעל ידי זה מדרגתו הוא להוריד 'מיין דבורין' לברר 'בירור שני' את ה'מיין נוקבין' שכבר העלו במלכות.

אחרי הבירור הראשון של העלאת הניצוצות למעלה במלכות דאצילות, שעל זה רומז הפסוק 'והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה', ממשיך ואומר 'והנה קמה אלומתי וגם נצבה', היינו שאלומת יוסף דוקא קמה ונצבה לעמלה משאר האלומות של השבטים, וזהו משום שכמבואר לעיל ביוסף דוקא יש מעלה יתירה מצד שרשו בז"א דאצילות שמשום זה ביכולתו להמשיך המשכה עליונה מהארת אוא"ס ב"ה שבחכמה דאצילות למטה לברר 'בירור שני' בהניצוצות שנתעלו ע"י השבטים במלכות.

ובירור זה [השני] אין בכח שאר השבטים, שהן כבריאה בו', שלמטה מטה מאצילות.

וזהו "תספינה אלמתיכם (של השבטים) וותשתחוּן לאלמתי (דיוסף)" בבחינת ביטול ממש, כי בלעדי ה'מיין דבורין' דיוסף, לא נכלל ה'מיין נוקבין' שלהם באלקות ממש, רק שעל ידי ה'מיין דבורין' דיוסף שמבררם 'בירור שני' שיוכללו [באלקות] בביטול אמיתי דמ"ה, וזהו "ותשתחוּן בו' [לאלומתי]" שאר השבטים היו צריכים לבירור דיוסף, ולכן

(24) (ועיין מה שמבואר בענין כ' בירורים אלו על פסוק 'ואלה שמות' [תו"א מט, ג]).

בהשתחואה האדם מרכין ומוריד את ראשו וממשיכו למטה, וזה הבא להורות על המשכת והתגלות אלקות מלמעלה למטה²⁶.

ובאמת הא בהא תליא [זה תלוי בזה].

ב' ענינים אלו בהשתחואה תלויים זה בזה, שכדי לגרום לענין השני בהשתחואה יש צורך בהקדמת ענין הראשון, כפי שממשיך.

שעל ידי הביטול, גורם ההמשכה כו'.

על ידי ענין הראשון בהשתחואה, שהוא ענין הביטול מלמטה למעלה לה', גורם לענין השני בהשתחואה, שהוא ענין ההמשכה והתגלות אלקות מלמעלה למטה. היינו, ש"בלי קדימת ההשתחואה דעבד לרגלי האדון מלמטה למעלה בביטול כל מציאותו כו', לא יהיה בחינת השתחואה דגבוה לנמוך מהאדון לעבד בהרכנת וכפיפת ראשו אליו, דהא בהא תליא דוקא" (תו"ח).

וטעם הדברים הוא כמבואר לעיל שכדי לקבל המשכה עליונה זו שאור זה אכן יהא נקלט בהמקבל, יש צורך להיות 'כלי' ראוי לכך, והכלי לזה הוא ענין הביטול, שדוקא ע"י ביטול המציאות והישות נעשה כלי לקבלת המשכה זו. וכמו למשל שכדי שמגרעין קטן יוכל לצמוח אילן גדול יש צורך שהגרעין יורקב בארץ, שזהו ענין ביטול מציאותו וישותו, ודוקא על ידי זה יוכל להתלבש בו כח הצומח הכללי אשר בארץ לגרום צמיחת האילן, כי על ידי רקיבת הגרעין וביטולו בארץ, נעשה 'כלי' לקבלת המשכה עליונה זו של 'כח הצומח הכללי' שבארץ.

וכן ידוע גם כן מהשתחואה שבשמונה עשרה באמרו 'ברוך אתה ה'.

שמשתחוה בשעה שאומר 'ברוך אתה ה' (בברכות ראשונות וברכות אחרונות).

שהוא בחינת ביטול.

ואף על גב ד'גוף וברית כחדא' (זח"ג רמב, ב).

כי תפארת וגם יסוד הם בקו האמצעי של הספירות, ולכן נחשבים כאילו הם דבר וענין אחד, ששניהם קשורים לקבוצה אחת של ספירות.

מכל מקום, הוא גבוה כו'.

סוף כל סוף הרי הגוף גבוה יותר מהברית, היינו שלמרות ששתי מדות אלו הן בקו האמצעי, מכל מקום תפארת היא נעלית יותר ממדת היסוד, והוא מקורו של יסוד, וממילא יעקב הוא בדרגה נעלית מיוסף.

אם כן, איך ישתחוה [יעקב] ליוסף, וזה תמוה!

"ואיך יעלה על דעת יעקב כן שבחינת משפיע ישתחוה למקבל שלמטה ממנו כו' בהשתחואה מממש, שזה דבר פלא ביותר" (תו"ח).

אך הענין:

ליישב קושיא זו, מדוע יעקב השתחוה ליוסף.

כי השתחואה כוללת ב' בחינות²⁵:

הא', בחינת ביטול, שבטל ומשתחוה כו'.

בחינה הא' בהשתחואה היא "כפשוטו, השתחואה בביטול המציאות מלמטה למעלה, מנמוך ושפל לגבוה ונעלה מאד, כהשתחואה גשמית דעבד לשר ומלך שנופל גופו על הארץ לפני רגלי האדון כו'" (תו"ח).

כמו (נחמ" ט, ו) "וַיִּצְבֹּא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים", שהם מתבטלים כו' [לה].

- והביטוי לכך הוא השתחואה שלהם לה' ;

הב':

- בחינה הב' בהשתחואה.

הוא ענין המשכה, שמרכין ראשו וממשיכו למטה.

²⁶ ראה תורת חיים כאן שמוסיף ומביא משל לכך: "כמו כאשר יפעול העבד בקשתו ושאלתו מן השר או מלך או ירכין לו האדון ראשו וכופף קומתו אליו שיקיים שאלתו ויומשך לו שפעו כו' שהרכנת וכפיפת ראש האדון זהו מגבוה לנמוך להחיות רוח שפלים מלמעלה למטה זהו שנק' השתחואה שהיא מלמעלה למטה".

²⁵ ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' תקי.

דאצילות, מבחינת יוסף, כי על ידי זה נפעל עיקר הבירור (הבירור השני הנ"ל).

ובאמת אין ה'מיינ דוכרין' נמשך אלא לאחר שיש העלאת 'מיינ נוקבין', כי 'לית ברכתא שריא באתר ריקניא' (זח"ב קנה, א), רק כשיש 'כלי', אז שורה האור.

אמנם, לאמיתו של דבר, על ידי ביטול זה עצמו של השבטים בבירור ניצוצות הקדושה מלמטה שזהו ביטולם לאלקות, הנה, זה עצמו גורם להמשכת המיינ דוכרין מלמעלה מבחינת יוסף כדי לפעל שלימות הבירור. היינו שאין צריכים לפעולה נוספת לעורר המשכה עליונה זו, אלא העלאת זו עצמה היא הדבר הגורם להמשכת המ"ד.

והטעם לכך יובן על פי מה שכתוב בזהר 'לית ברכתא שריא באתר ריקניא', אין הברכה וההמשכה העליונה שורה למטה במקום ריק, כלומר, "כשאין כלי למטה המחזיק ברכה לקבל השפע והברכה, על דרך משל כאשר אין אדם עושה שום מלאכה כלל בבית, אין במה שישכון בו הברכה, שהרי אמר 'וברכך ה' בכל אשר תעשה' דוקא, שגם מעט הוא מה שעושה יוכל לשכון ברכה במעשה זו, אבל לא כשאין עושה כלום, שאין כלי כלל לקבל הברכה. וכמו כן בהעלאת מ"ן דמקבל למשפיע, כתלמיד לרבו, שצריך שיכין כלי שלו שיהיה במה להתקבל השפע כדי שיהיה למשפיע ענין קצת התלבשות והתחברות אל המקבל בדבר מה שמעלה אליו כדי שיהיה במה להתאחז ולהתעכב למטה, ואז יושפע לו רב טובו וחסדו למעלה מהגבלת הכלי הרבה (כענין 'אדם מקדש עצמו מטע, מקדשין אותו הרבה מלמעלה כו'). אבל כשלא הכין המקבל שום כלי, שנק' 'אתר ריקניא' לגמרי, אין להמשפיע במה להתלבש ולהתאחז בו כלל, איך יירד רב טובו להשפיע כשאין מקבל כלל כו' " (תו"ח).

וה'מיינ נוקבין' [עצמן] הוא כלי לה'מיינ דוכרין'.

לכן, כדי לעורר המשכת 'מיינ דוכרין' דיוסף [לפעול את שלימות הבירור], היה צריך להיות תחילה העלאת 'מיינ נוקבין' דהשבטים בבחינת ביטול [כדי] לעורר המשכה זו.

כמו כן יובן גם כאן בענין השבטים, שהיו 'מאלמים אלומים' בבחינת העלאת מ"ן מבירורים דרפ"ח ניצוצות קדושה שנפלו בשבירת הכלים בבי"ע, כנ"ל, "שאם לא היה

שהרי אמרו רז"ל שענין תפלת שמונה עשרה הוא 'כעבדא קמיה מריה', כעבד לפני אדונו, היינו שאז האדם עומד מיד לפני השכינה ממש, בדוגמת אדם שעומד לפני המלך, שאז הרי הוא משתחוה אל המלך מתוך ביטול עצום, וזהו גם הטעם להשתחוה זו בשמונה עשרה, לבטא את גודל הביטול שמרגיש אז בהיותו עומד מיד לפני המלך הקב"ה.

וגם המשכה, על ידי שמרכין ראשו וממשיך מבחינת 'ברוך', בבחינת 'אתה', כמבואר ב'פרי עין חיים' (ראה שער העמידה).

ומלבד ענין הביטול שבהשתחוה זו בשמונה עשרה (בהיותו אז מיד לפני נמלך), הנה, מבואר בספרי קבלה אשר השתחוה זו תוכנה הוא גם ענין של המשכה, כמבואר לעיל שזהו שמרכין את ראשו להורות על המשכה זו הנפעלת על ידי זה²⁷. וזהו שמשתחוה דוקא באמירת 'ברוך אתה ה'', כי כוונתו היא להמשיך מבחינת 'ברוך' – מקור כל הברכות וההשפעות, ושהמשכה והארה זו תרד ותומשך למטה להיות בבחינת 'אתה', לנוכח, היינו שתבוא לידי גילוי ממש למטה.

נמצא, שהשתחוה כוללת ב' דברים, ביטול כלפי מעלה והמשכה למטה.

ועל דרך זה יובן ענין "ותשתחוין לאִלֹמֵתִי".

ובדוגמת ב' ענינים אלו בהשתחוה, כך הוא התוכן הפנימי של 'ותשתחוין לאִלֹמֵתִי', היינו השתחוואה של השבטים ליוסף, כפי שהקשה לעיל, שזה כולל את ב' הענינים הנ"ל, השתחוואה כביטול, והשתחוואה כהמשכה.

[ולביאור הענין מקדים:]

כי הנה, השבטים כשהעלו 'מיינ נוקבין' במלכות, וצריכים לעורר המשכת 'מיינ דוכרין' דאצילות, שעל ידי זה עיקר הבירור.

הנה, השבטים ביררו את הניצוצות שבבי"ע והעלו אותם מלמטה למעלה במלכות דאצילות, ואז, בהיות הניצוצות בטלים שם הרי כאמור לעיל אין זה תכלית הביטול, ולכן צריכים השבטים לעורר המשכה אלקית מלמעלה למטה מז"א

(27) ובתורת חיים כאן מוסיף: "זהו ענין 'כורע בברוך' מלמעלה למטה דוקא, שזהו בחינת ירידת המשכות המוחזק שבראש ד'אדם העליון' שנק' 'קדושא בריך הוא', כמלך שמרכין ראשו למקבל כו' . . . שאדם דאצילות 'כורע' ב'ברוך' להמשיך מגבהו לנמוך".

ובהשתחואה זו עשו ב' בחינות: א' – הביטול שלהם לאור אין סוף;

ענין הראשון הנ"ל בהשתחואה, והוא כדי להיות 'כלי' לקבלת ההמשכה.

ב' – שעל ידי זה עשו [ופעלו] גם כן ההמשכה, שיומשך ה' מיין דוברין, דהיינו, שיומשך הארת האין סוף בבחינת יוסף [מדת היסוד דאצילות].

כלומר, מבואר לעיל שיוסף הוא במדת היסוד דאצילות, וכן מבואר שאמיתית הבירור נעשה ע"י הארת אור אין סוף שבספירת החכמה דוקא (בחכמה אתברירו).

והנה, כדי שיומשך ביוסף מבחינת הארה זו שבחכמה, יש צורך בהתעוררות מלמטה לעורר המשכה זו, וזהו ענין הביטול של השבטים, שעל ידי זה פועלים המשכת חכמה דאצילות למטה בבחינת ז"א דאצילות, שזהו מדריגת יוסף, ומשם יוסף ממשיך הארה זו למטה בהבירורים של השבטים כדי לפעול בהם את שלימות הבירור והביטול²⁸.

והמשכה זו שעשו הם, היינו, שיומשך בחינת ה'אור פנימי' ביוסף.

(28) ליתר ביאור:

יוסף הוא בבחינת ז"א דאצילות (בפרטיות בבחינת מדת היסוד). אך, ההמשכה שבכוחה לפעול בירור נעלה זה באה מהארת אור אין סוף שבחכמה דוקא, כי בה דוקא ישנה השראת אור אין סוף ב"ה עצמו בגלל גדול הביטול של החכמה, כמבואר לעיל בהערה, משא"כ בז"א להיותו במדריגה נמוכה יותר ובה ישנה כבר קצת הרגשת הישות (כטבע המדות בניגוד להמוחין, כידוע), אין בה השראה עליונה זו. ולכן צריך יוסף שיומשך בו מבחינת חכמה דוקא כדי לפעול בירור זה. אבל אם כן מדוע נדרש בכלל בחינת יוסף, ז"א דאצילות, לענין זה, הרי יכולה להיות המשכה מחכמה לבד ובכך לפעול את הבירור!

אך הביאור הוא, שבאמת אינו כן, כי אילו ה"י נמשך מחכמה לבד מבלי שתדרג ותעבור דרך בחינת ז"א, אזי הארה עליונה זו לא היתה **חדרת** במלכות דאצילות ובהניצוצות שבה כדי לפעול הבירור. שכן, ז"א הוא הממוצע בין החכמה והמלכות, וכשהאור נמשך בז"א יורד ממדריגתו העליונה ונעשה מתאים להאיר בהניצוצות **לפי ערכם**. היינו, שכדי שהמשכת ההארה העליונה של אור אין סוף תוכל לפעול פעולתה כדבעי, עליה להימשך למטה ולהתלבש בבחינת ז"א, ודרכו להאיר במלכות, כי בכך האור מאיר לפי ערך המקבלים, ולא למעלה מתפיתם, שאילו היה כך האור לא היה פועל בהם בירור וביטול זה, כי היה למעלה מערך תחושתם וגדרי מציאותם ולא היו מתפעלים מהארתו. אלא דוקא ע"י ירידה זו של החכמה בז"א תחילה, נעשה האור ראוי להאיר במלכות במדה הנכונה כדי לפעול הבירור אצל המקבלים.

בחינת כלי הכנה בהעלאת מ"ן שלהם, לא היה שייכות להיות התחברות והתקשרות דמ"ד דיוסף בשבטים, דהיינו בעולמות דבי"ע כלל. אך, כשהשבטים הכינו בחינת ה'כלים' בהעלאת מ"ן שלהם. . אז יש במה להתקשר ולהתלבש קצת מאור העליון. . בחינת מ"ד, אז יוכל המשפיע, בחינת 'צדיק עליון' [יוסף], להוריד ולהמשיך להם רב טובו הרבה יותר מכפי הכלים שלהם" (תו"ח).

גם יובן זה –

הענין ש'מיין נוקבין' עצמם (ביטול) הם הכלי ל'מיין דוברין' –

ממשל גשמי בזיווג זכר ונקבה, ש'אין קישוי אלא לרעת' (יבמות נג, ב), וכשהנקבה 'עורכת שולחנה' [מכינה את עצמה ליחוד], אז נתעורר תאות הזכר בו'.

"וכמו בזיווג זכר ונקבה, דתיאובתא דנוקבא לגבי דכורא (ראה זהר נח ס, ב), כאשר 'אל אישה תשוקתה' ומתקשטת לפניו כו', אזי מעוררת תיאובתא דדכורא לגבי נוקבא, שיתעורר אליה ביחוד וחיבוק ונישוק, כמו 'יחבק לה בעלה' כו', ואחר כך נעשה גוף היחוד, להשפיע מ"ד במ"ן שלה ממש כו'. אבל כשלא היתה הנוקבא מתעוררת בתשוקתה וקישוטה וכהאי גוונא, שאין כלי לקבל, וכמו שאין אשתו בביתו והוא בפני עצמו, שלא יתן המשפיע דעתו עליה כלל, ויסיח דעתו לגמרי, ואין בו רצון להשפיע כלל (וכמו בתלמיד לפני רבו, כשאינו מעלה מ"ן בתשוקה לקבל [מרבין], שאין הכנת כלי שיעורר המשפיע להשפיע, כי יותר משהעגל רוצה לינוק, הפרה רוצה להניק כו', אזי אין בו רצון ותענוג להשפיע, כי אין במה להתלבש רצון ותענוג דמשפיע להשפיע) " (תו"ח).

הרי שהביטול מצד ה'מיין נוקבין', הנקבה, זה עצמו מעורר המשכת ה'מיין דוברין' מצד המשפיע, הזכר.

וזהו "והנה תספינה אלמתיכם", שעשו ה'כלי' והעלאת 'מיין נוקבין', ונתשתחוין לאלמתי'.

וזהו התוכן הפנימי בחלומו של יוסף שנאמר 'והנה תסבינה אלומותיכם, ותשתחוין לאלומתי', שבהשתחואה זו הרי השבטים ביטלו את עצמם ואת הניצוצות האלקיים דבי"ע לבחינת יוסף, ובכך "הכינו בחינת ה'כלי' לעורר המשכת מ"ד ביחוד העליון כו', ואם לא היו מאלמים אלומים משתחווים לאלומה דיוסף, לא היה מתעורר צדיק עליון להמשכת מ"ד כלל" (תו"ח).

הכירור בהניצוצות שבמלכות, יש צורך שימושך הארת אור אין סוף ע"י יוסף בבחינת 'אור פנימי', ובבחינת 'אור מקיף'.

והנה, סיבת שנאת השבטים ליוסף על חלומותיו בו.

הנה, כתיב 'ויאמרו לו אחיו המלוך תמלוך עלינו, אם משול תמשול בנו, ויוסיפו עוד שנוא אותו על לומותיו ועל דבריו, ו"הנה, באמת יש להפליא על טעות השבטים ביוסף, איך לא הכירו והשיגו בגודל מעלתו מאחר שראו לאביהם שאהב אותו ביותר, ו[הרי] 'האבות הן המרכבה'. . ואיך יפלו נשמות גבוהות כאלה בקנאה ושנאה ח"ו, ולמה ומאיזה טעם שנאו אותו, וביותר על חלומותיו ודבריו שהוסיפו שנאה בלבם כו'"" (תו"ח) ?

הוא לפי שהם טעו בדבר אחד.

אך, סיבת שנאתם נבעה מטעות בענין רוחני ונעלה, היינו, לא ח"ו מחמת סיבה גשמית וכיוצא בזה, שהרי לדבר כזה אינם שייכים להיותם במדריגה עליונה ביותר ובבחינת ביטול אליו יתבר, כי אם שנאתם באה מחמת טעות בהבנתם את שרשם הרוחני למעלה, שחשבו שבאמת הם באותה מדריגה של יוסף ואם כן מדוע הוא מתנשא עליהם כל כך לומר שהם ישתחוו לו, ולכן שנאו אותו על כך, וכפי שממשיך.

בהיות כי ידוע בענין "ששם עלו שבטים שבטי י"ה בו" (תהלים קכב, ד), שיש בחינות י"ב גבולי אלכסון בועיר אנפין דאצילות.

מבואר בזוהר אשר שורש הי"ב שבטים הוא בבחינת י"ב גבולי אלכסון שבז"א דאצילות³⁰. ונודע, כי י"ב

עובי הכלי מבחוץ, כידוע, שמפני הפלאת ההשגה תפול ההגשמה בנפש האדם אע"פ שאינו מבין כו', והזדככות זאת בחיצוניות ההגשמה דוקא, משא"כ מצד ההשגה בבחינת 'אור פנימי' יזדכך הפנימיות כו', ולפי ש'אור מקיף' גדול הרבה מ'אור פנימי', ע"כ, יזכך גם חלק החיצוניות כו'."

(30) י"ב גבולי אלכסון הוא ביטוי בספר יצירה המתאר את התכללות המידות זה בה. שרש שנים עשר השבטים הוא ב"ב גבולי אלכסון של עולם האצילות. י"ב גבולי אלכסון הם בחינת התכללות ה' קצוות שהם הששה מדות חג"ת נה"י, כשמתכללים זה עם זה, כמו התכללות החסידים בגבורות

היות שהשבטים הם במדריגת בריאה, בניגוד ליעקב שהוא בבחינת האצילות שלמעלה מבריאה, הנה, ביכולתם לעורר המשכת הארת אור אין סוף ב"ה למטה רק בבחינת 'אור פנימי', היינו השפעה מאור אין סוף ב"ה שמאירה באופן פנימי, בהתלבשות והתגלות, שזהו רק כשהאור יורד ומתמצצם לפי ערך כלי המקבל.

[מתוך עוד קושיא דלעיל, מהו ענין השתחוואה של יעקב ליוסף בחלום השני:]

ואמנם, השתחוואה דיעקב [ליוסף] היה רק ענין המשכה לברה (ולא בחינת ביטול כמו בשבטים), שהמשיך בחינת ה'מקיף' ליוסף בו.

ולכן יעקב השתחוואה ליוסף למרות שהיה בדרגה נעלית ממנו, כי הדבר לא היה ביטוי של ביטול ליוסף, אלא ככוונה להמשיך את האור המקיף העליון שיבוא למטה בבחינת יוסף. היינו, שמאחר שיעקב היה בבחינת האצילות, תפארת דאצילות, ביכולתו להמשיך ממדריגה נעלית יותר באור אין סוף ב"ה ובאופן נעלה יותר, שזהו ענין "שהמשיך בחינת המקיף", היינו שהמשיך הארה מאור אין סוף ב"ה שהיא נעלית ביותר עד שאינה יכולה להאיר ביוסף בצורה פנימית, אלא למעלה מכליו.

"נמצא, שעל ידי יעקב ובניו השבטים, נתתן פרצוף יוסף בבחינת אור פנימי ואור מקיף" (מאה"ז תקס"ה).

שכן, לצורך הכירור זקוקים לב' מיני אורות, 'אור פנימי' הנמשך באמצעות השבטים, ו'אור מקיף' שנמשך באמצעות יעקב. וכמבואר במקום אחר שהאור פנימי 'מצחצח' ומברר חצי הכלי מבפנים, והאור מקיף 'מצחצח' ומברר חצי הכלי מבחוץ²⁹. וכן כאן, כדי לפעול שלימות

(29) ראה תו"ח שמות ח"ב פרשת פקודי ע' תמט ואילך: "מ"ש בע"ח דאור פנימי מזכך חצי הכלי מבפנים והא"מ מזכך חצי הכלי שמבחוץ, ואזי ממילא נזדכך כל עובי דופני הכלי כו' ונעשה הכלי מצחצח . . דהנה, ביאור ענין בח' 'אור פנימי' ידוע, שהוא מה שהמקבל האור יכול לקבל כפי השגתו בלבד, דהיינו כפי הכלי, אבל ההשגה עצמה שהיא בח' הכלי, מסתרת היא גופו של האור, שאינו מאיר כמו שהוא בעצמו ומהותו מפני הגשמת כלי ההשגה כו'. אך, כשהאור מתגבר ומאיר תמיד בכלי ממקור השפע, יכול זה הכח להאיר ולזכך גם את הגשמת הכלי מעט מעט ע"י התמדת אורו בה, כנראה בחוש הטבע שגם האבן המס ימס וה' למים כשהמים נובעים בו בתמידות יתירה, וכמ"ש 'אבנים שחקו מים', וכענין שאמרו ברכי עקיבא שנתפעל מזה כשה' ע"ה ולמד קל וחומר שלבו יקבל דברי תורה אם יתמיד להכניס אור התורה בלבו כו'.

"וענין מה ש'אור המקיף' מזכך חצי הכלי מבחוץ הוא העומק מה שלא יתפס כלל בהשגת הכלי וישאר בבחינת 'מקיף' על הכלי, הוא אשר יזכך חצי

ובגלל שורש גבוה זה של השבטים בז"א דאצילות (ועד שנקראים 'שבטי י"ה' על שם זה שנמשכים מחכמה ובינה דאצילות), סברו השבטים הגשמיים ('שלמטה') ששרשם אכן משם. היינו, שסברו שמדריגה זו של י"ב גבולי אלכסון היא זו שמאירה בנשמתם גם כפי שהם למטה בהתלבשות בגופם הגשמי, ולא רק ששרשם מעולם הבריאה, כפי שנתבאר לעיל (אף שהאמת אינה כן, כפי שממשיך ומבאר, שזוהי סיבת טעותם בשנאתם את יוסף).

ואם כן, הם במדריגה אחת עם יוסף, שכולן שרשן מועיר אנפין דאצילות.

שורש יוסף ממדת היסוד דאצילות, כנ"ל, וגם שורש השבטים מז"א דאצילות, ולפי זה הרי לכאורה הם באותה המדריגה.

ואם כן, אין צריכים לו בשביל המשכת ה'מיון דוכרין' [לפעול את שלימות הברור], שהרי כמוהו כמוהם משרש אחד, מבחינת זעיר אנפין, שמשם המשכת ה'מיון דוכרין'!

וזו סיבת שנאתם את יוסף, שמאחר שסברו שהם במדריגה אחת אתו, לכך חשבו: מדוע הוא מתנשא עלינו בסיפור חלומותיו בכך שכולנו משתחווים לו ובטלים אליו, הרי אין אנו צריכים למדריגתו, כי גם אנו מושרשים שם. וכתוצאה מכך שנאו אותו, שמאין לו כל הגדולה הזאת.

אבל מעו בזה, כי אמת ששרשם מועיר אנפין, כנוצר לעיל (י"ב גבולי אלכסון דז"א), אבל הם בעצמם למטה בבריאה.

אלא שמחשבה זו שהם במדריגה אחת בז"א דאצילות, זו היתה טעותם של השבטים, כי האמת היא שאף ששרשם הראשון והיותר נעלה ('שורש שרשם') הוא מבחינת ז"א דאצילות, מכל מקום, מדריגה זו אינה בגילוי ואינה מורגשת אצלם בנשמתם כפי שהם למטה, כי זהו השורש הכי נעלה שלהם שלמעלה מלבוא בגילוי בהם למטה. אלא כפי שהם למטה הם היו מעולם הבריאה, י"ב בקר הנ"ל (כפי שיוזכר בסמוך), שזהו השורש הקרוב יותר להם ומדריגה זו אכן מתגלית בהם.

וכנוצר לעיל בענין בחינות י"ב בקר' שהם עומד עליהם מלמעלה.

שבטים הם כנגד י"ב בקר דבריאה . . . [ו]נודע, כי גם באצילות יש י"ב גבולי אלכסונין דז"א, וזה ענין 'ששם עלו שבטים שבטי י"ה', ש'עלו' מבחינת י"ב בקר' דבריאה, להיות בבחינת 'שבטי י"ה', הוא בחינת י"ב גבולי אלכסונין דז"א דאצילות" (סה"מ תרל"א ח"א ע' רפ). היינו, שלאמיתו של דבר שורש השבטים הוא (לא רק מעולם הבריאה, כמבואר לעיל, אלא) מז"א דאצילות.

ונקראים 'שבטי י"ה' שנמשכים מאבא ואימא.

וזהו הטעם לכך שבכתוב זה השבטים נקראים 'שבטי י"ה', כי אותיות יו"ד ה"א מורות על "אבא" ו"אימא", חכמה ובינה, ו'שבטי י"ה' היינו ששורש השבטים, הי"ב גבולי אלכסון של זעיר אנפין (המדות) דאצילות, הוא מחכמה ובינה. שהרי כמו באדם המדות נמשכות ונולדות על ידי התבוננות השכל (חכמה ובינה), כך גם למעלה, המשכת בחינת ז"א דאצילות (המדות העליונות) היא מחכמה ובינה (אבא ואימא) דאצילות.

וזהו 'ששם עלו שבטים' – שהשבטים באמת 'עולים' למעלה יותר מבריאה מצד שרשם, שהוא באצילות; 'שבטי י"ה' – השבטים הנמשכים מבחינת י"ה – חכמה ובינה דאצילות.

ולזאת, סברו השבטים שלמטה ששרשן משם.

או התכללות גבורה בנצח. או התכללות הקוין כי חח"ן קו ימין ובג"ה קו שמאל והתכללותן הוא על ידי גבולי אלכסון. התכללות זו אינה בעצם האור כי עצם האור הוא אור פשוט, ואינו מתחלק בין כלים שונים, אלא ההתכללות היא באור השייך לכלים, ומשום שהתכללות זו קשורה לענין הכלים, קרויה היא בשם 'גבולים' או 'תחומין'.

וביאר פרטי ההתכללות: שש המדות נקראו בלשוננו של ספר יצירה בשם ו' קצוות, שהם ששת הקצוות של העולם: רום, תחת, מזרח, מערב, צפון דרום. בפרטות, התחלקות שש המדות לו' קצוות הוא: ספירת החסד כנגד דרום, ספירת הגבורה כנגד צפון, ספירת התפארת כנגד מזרח, ספירת היסוד כנגד מערב, ספירת הנצח כנגד רום, ספירת ההוד כנגד תחת. התכללות שש המדות הוא באופן שכל שני קצוות הסמוכים זה לזה מתכללים זה בזה. דוגמא: חדר מורכב מארבע קירות, וכן תקרה ורצפה - אלו הם שש קצוות.

כל קיר נפגש עם התקרה - הרי לנו ד' קצוות (דרום מעלה, צפון מעלה וכו'); כל קיר נפגש עם הרצפה - הרי לנו ד' קצוות (דרום מטה, צפון מטה וכו'); כל קיר נפגש עם קיר נוסף - הרי לנו ד' קצוות (צפון מזרח, מזרח דרום וכו'); הרי לנו, שו' קצוות יוצרים חדר עם י"ב אלכסונים – צלעות.

זו גם הסיבה שנקראים "גבולי אלכסון" משום הזווית האלכסונית במ נפגשים הקצוות כולם.

ואילו יוסף שלמטה הרי הוא עצמו, היינו נשמתו גם כפי שבאה וירדה למטה בגופו, בא מבחינת יסוד דאצילות ממש, ונשמתו לא השתנתה כלל באמצעות ירידה זו.

ולפיכך, הוא דוקא הממשיך 'מיינ דוברין' [מזעיר אנפין דאצילות], והם צריכים לו [בשביל המשכה זו].

כי אין השבטים כפי שהם למטה בבחינת ז"א דאצילות, אלא מעולם הבריאה בלבד, ולכן אין בכוחם לפעול המשכה עליונה זו מז"א דאצילות.

כמו שכתוב "וְהָיָה תְּסַפִּינָה אֶלְמֵיכָם כּו' [נִתְּתִינִי לְאֶלְמֵי] כְּנֹזֵכַר לְעִיל.

ומכיון שהשבטים היו אמנם במדריגה נמוכה יותר מיוסף, לכך השתחוו ליוסף בביטול מוחלט, כדי להיות 'כלים' להמשכת דרגתו, וכן כדי לפעול את המשכת האור פנימי ביוסף עצמו, כנ"ל.

י"ב בקר הם הי"ב שבטים ששרשם בעולם הבריאה, והם מרכבה וכלי לבחינת 'הים העומד עליהם מלמעלה', היינו מלכות דאצילות.

הילכך, הם רק המעלים 'מיינ נוקבין' למלכות [דאצילות].

וזהו שמבואר לעיל שעל ידי עבודתם של השבטים הם מעלים את הניצוצות מעולמות בי"ע להתכלל במלכות דאצילות, והרי מזה מוכח שעם היות ששרשם בז"א דאצילות, הרי נשמתם בפועל ממש נמצאת בעולם הבריאה, ולכן עיקר עבודתם הוא להעלות מבי"ע למלכות דאצילות, כי הם בבריאה.

מה שאין בן יוסף שלמטה הוא עצמו מבחינת יסוד דאצילות ממש.

~ המאמר בלשונו כפי שמופיע בתורה אור ~

עם הוספת קצת סימני פיסוק, ופיתוח ראשי-תיבות, וחילוק לקטעים

עולם האצי' עד הגן הוא בחי' מל' ראצילות הוא הכל נהר אחד עדיין מושלל מגדר ההתחלקות בתכל'. כי באצי' איהו וגרמוהי חד שהן בבחי' ביטול אמיתי למאצילן ומיוחדין עמו בתכלית היחוד שהוא הפוך הפירוד והרבויו כו'. וכיון שמגיע הנהר בראש הבריאה אזי כתיב ומשם יפרד והיה לד' ראשים. ואף שלא נתוסף בו מים עכ"ז נתפרד והיו לד' חלקים. והן ד' מחנות שכינה פני ארי' אל הימין פני שור כו'. אך הם חלקים כוללים עדיין שכל חלק מהם כולל כמה פרטים רבים. ובירידת המדרגה עוד נתחלק מבחי' מיכאל שהוא בחי' פני אריה לקפ"ו אלף בחינות מחולקות שהן מחנה מיכאל. וכן מבחי' גבריאל שהוא בחי' פני שור נתחלק לחלקים רבים שהם כל פרטי המלאכים דמחנה גבריאל כו' וכ"ז הוא עדיין בעולם הבריאה וביצירה מתחלק עוד לפרטים יותר שהן הרוחות דיצירה. ובעשיה מתחלק עוד לחלקים רבים ביותר שהם הנפשות דעשיה והכל הוא מבחי' שבה"ב שמתפרדים בפירוד אחר פירוד ורבויו אחר רבויו כנ"ל. אך המלאכים הם אשר כבר נתקנו בבחי' עולם התקון וזהו הנק' ואשר משרתיו כולם עומדים כו'. ובחי' יוצר משרתיו הם המתבררי' בכ"י כו'.

והנה כמו שהוא במלאכים כך עד"ז נמצא בנשמות שע"י רבויו ירידת המדרגות בהשתלשלות העולמות מתפרדים לחלקים קטנים מאד ברבויו אחר רבויו כו' כי ד' דגלי מדבר הם מספר שרשי הנשמות בעולם הבריאה ונשמת יהודה כוללת כל הנשמות שבמחנה יהודה ואח"כ נתחלק להרבה נשמות פרטיים שברגל מחנה יהודה וכן בשאר הדגלים והשכמים עד שנעשו ס"ד בעולם הבריא'. כי התורה מדברת הכל בעולם הבריאה אבל ביצירה נתברכו החלקים יותר במספר גדול הם בבחי' הרוח דיציר'. ובעשי' המספר של הנפשות דעשייה הוא גדול יותר מכולן. אך הם"ד נשמות הם שכבר נתקנו ונתבררו משבה"ב ונכללו בעולם התקון. וכמו שנמצא ענין השכירה שהוא בחי' הרבויו והפירוד

והנה אנחנו מאלמים אלמים כו'. כתיב אלה המלכים אשר מלכו בו' שהן ו' מלכין קדמאין דתהו שנפלו בשבה"ב למטה לשם כ"ן דאצי' מקור דבי"ע ומשם ירדו בבי"ע וזהו ענין מיתת המלכים בידוע. והנה בשבה"ב נפלו כמה בחי' דחיינו הן בחי' נשמות והן בחי' מלאכים והן בחי' כחות אלקיים עצמם כולם נשברו ונפלו למטה בבי"ע והכחות אלקיים נפילתן היינו שירדו להחיות בי"ע כו'. ופי' וענין השכירה של הכלים ושל הנצוצות כו'. הוא ענין התפרדותן לחלקים רבים כמו עד"מ תיבת ברוך כשאותיותי' מצורפות בתיבה זו מתלבש בהן השכלה שהוא ענין הברכה אבל כשיתפרדו הד' אותיות אלו זמ"ז להיות הבי"ת בפ"ע וכן הרי"ש וכו' אזי לא ימצא בהן התלבשות השכלה זאת כלל. ועד"ז הוא שבה"ב דתהו שנתפרדו הכלים לחלקים רבים מפורדים זמ"ז עד שנסתלק מהם האור שהי' מתלבש בתוכן קודם פירוד זה. ומצד זה ירדו במדרגה בבחי' בי"ע ונתהוו מזה עולמות הנפרדים ברואים רבים מינים ממינים שונים כמ"ש היש מספר כו'. והנה עצמות המאציל ב"ה הוא יחיד ומיוחד בתכלית היחוד כנודע ולזאת כדי שיתהוו בחי' הנבראים שהם בבחי' רבויו גדול ובבחי' פירוד שהם בחי' יש ודבר בפ"ע שזהו ממש המנגד אל אמתות אחדותו ב"ה שאין עוד מלבדו. הוצרך להיות ע"י שבה"ב שמחמת שנתפרדו לחלקים קטנים רבים מאד ע"י נעשה בחי' הרבויו של הנבראים וגם ע"י פירוד זה נעשה כל נברא מחות בפ"ע שכל מלאך מובדל מחבירו כו'. והנה כאשר ירדו הכלים והנצוצות מאת פניו ית' לפי גודל הירידה כך נעשה בהם הפירוד והרבויו. וכל שעדיין לא ירדו כ"ב אזי לא הי' הפירוד כ"ב כי כל הקרוב קרוב יותר אליו ית' יש בו יותר הבטול והאחדות וכל שנתרחקו יותר אזי נעשה בהן יותר הפירוד והרבויו ונמצא כשנפלו למטה בעשייה נעשה הפירוד והרבויו ביותר. וז"ש ונהר יוצא מעדן לחשקות את הגן ומשם יפרד כו' שהנהר הנמשך מעדן שהוא חכ' ראצילות בהיותה נמשכת והולכת דרך כל

מתתקנים בבחי' עולם התיקון דהיינו שע"י החב' מגיע ונמשך בהם הכיטול להיו' בטלים ונכללים אליו ית' ולהיו' מתחברין יחד עי"ז ולא יהיו מפורדים וזהו עבודת הישראל. וזאת תורת האדם לברר בירורין ולהעלותן מבחי' הפירוד לאחדות ה' וזהו אתה אחד ושםך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. פי' אתה היינו מהו"ע ית' שהוא יחיד ומיוחד ב"ה. ושםך הוא בחי' הויו והאור המתפשט ממנו הנק' אא"ס ב"ה הוא ג"כ אחד בתכלית. ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ דהיינו שהם עושים בחי' אחד אפי' בארץ שעם היות שבארץ הוא הפירוד היותר גדול כנ"ל שעיקר הפירוד והרבויו הוא בעשיי' אעפ"כ הישראל ע"י עבודתן ותורתן הם עושים שם ג"כ אחד שהם מעלים הנצוצים שנפלו שם בשבחה"כ שיתעלו באחדות ה':

וזהו והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה. שזה הי' ג"כ עבודת השבטים ראובן ושמעון כו' שהיו מבררים הנצוצין שנפלו בבחי' פירוד בשבחה"כ והיו מעלי' אותן בבחי' מ"ן להתכלל במל' דאצי' ועי"ז היו מתחברים שם יחד והיו לאחדים שהרי נכללו באחדות ה' בבחי' מדת מלכותו ית'. וזהו פי' מאלמים אלומים. עד"מ כמו שקושרין העמרים שמקבצין כמה שבולים רבים מאד ומחברין אותן וקושרין אותן באגודה אחת וזהו הנק' אלומה בידוע והרי מתחלה היו השבולים מפורדים זמ"ז וע"י קשירה זו היו לאחדים. כמו"כ ממש הוא ענין הברורים והעלאת הנצוצות הנ"ל כשמעלין אותן ממזרי דפרודי להתכלל בבחי' מ"ן באחדות ה' שנמצא נעשו ונכללו בבחי' אחד ממש ממה שהיו בתחלה בבחי' פירוד ורבויו כנ"ל. וזהו מאלמים אלומים היינו העלאת הנצוצות בבחי' מ"ן בתוך השדה הוא בחי' חקל תפוחין שהיא מל' דאצי' שלשם נכלל המ"ן בנודע. ועוד זאת מה שנק' העלאת מ"ן בלשון מאלמים אלומים. מלשון אלם שאינו יכול לדבר. הואיל וענין העלאת מ"ן הוא בחי' בטול היש שנתבטל ממש להכלל בה' הרי אז הוא בבחי' אלם שאינו יכול לדבר ולהשפיע לזולתו שזהו בחי' יש. וכיון שעיקר העלאת זו הוא בחי' הבטול ע"כ הוא הפוך ההשפעה ונק' אלם (ובענין אידי דמריד למיכלע כו' עמ"ש ע"פ התוספתא דבשלח (ד' נ"א) בענין אנלידו

בנשמות ומלאכי' כנ"ל כך ימצא בכחות האלקיים ממש שנתחלקו לחלקים רבים מאד ונתפזרו לבי"ע כו' וכל מה שירדו יותר בירידת המדרגה נתרבה יותר הפירוד דהיינו שכל חלק וכל נצוץ נתחלק עוד לנצוצות וחלקים רבים ע"ד הנ"ל במלאכי' ונשמות כי הנה ידוע ע"פ ורוח אלקים מרחפת רפ"ח מת דהיינו רפ"ח נצוצין שנפלו מעולם התהו עם הכלים שנשברו. ומספר רפ"ח הוא בחי' הפירוד של הנצוצין שנפלו כמו שהיו עדיין באצילות שזהו ראשית ירידתן שאז נתפרדו למספר רפ"ח וזהו רפ"ח מת כו'. אבל אח"כ כשנפלו מאצי' לעולם הבריאה אזי כל נצוץ מרפ"ח נצוצים הנ"ל שבאצי' נתחלק שם בבריאה לחלקים רבים מאד וכשנפלו מבריאה ליצירה אזי נתחלקו עוד לחלקים ונצוצים קטנים וכן מיצי' לעשיה נתחלקו ונתפרדו עוד ביותר לאלפים ורבבות. ובהו יובן מה שנמשך הגלות כ"כ הרבה יותר מן י"ז מאות שנה וידוע שהכוונה הכל לברר הרפ"ח נצוצים וכשיוגמרו הברורי' יבא משיח כב"א. וא"כ הוא תמוה וכי אפשר שלא נתברר עדיין רפ"ח נצוצים במשך רב כזה אשר דור הולך ודור בא וכל א' מישראל מברר חלקו שצריך לברר ומה גם שמספרן של ישראל שצריכי' לברר הרפ"ח הם ס"ד כיוצאי מצרים והרי עתה ב"ה ישראל רבים יותר ממספר זה יוסף ה' עליהם כו' וכ"ש בזמן הקדמוני' שהיו נמצא כפרים שהיו בהם יותר מס"ד כמ"ש בגמ' כפר שחליים כו'. אלא שהוא משום שלמטה בעשייה נתפרדו הנצוצי' לאלפים ורבבות אין מספר ומספר רפ"ח הוא באצי' ושם הם ג"כ מספר ס"ד נשמות כלליי' שהם צריכים לברר רפ"ח חלקים גדולים הן הנצוצות שבאצי'. וכמו שלמטה נתרבה מספר הנשמות כנ"ל כך נתרבו מאד הנצוצים לאלפי אלפים חלקים קטנים ולכך נמשך הגלות שעדיין לא נשלם כל הברורים כו' וכשיושלם הברור יבא הגואל כב"א:

והנה כתי' מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית פי' שבחי' הרבויו שנעש' ע"י שבחה"כ הנ"ל בנבראי' שבבי"ע ובפרט בעשי' הרבויו והפירוד גדול יות' שכל א' מובדל מחבירו ובבחי' יש ונפרד וזהו מה רבו מעשיך ה' כו'. וכולם בחב' עשית עשית הוא ל' תיקון שע"י החב' הם

אע"פ שכבר נכלל בבחי' מל' עדיין הוא צריך בירור שני ע"י המ"ד. והוא שנמשך מ"ד דו"א לברר המ"ן דנוק' וזהו ענין יחוד זו"נ. והענין כי אע"פ שנתבררו הנצוצות ונכללו בבחי' מ"ן שהוא בחי' בטול לאלקות כנ"ל עכ"ז א"א להם להתייחד ממש באלקותו ית' (כמו שהיו קודם שבה"ב שהיו בחי' אלקות ממש מי"ס דתהו) עד שיומשך עליהם גילוי שם מ"ה דאצי' ועי"ז יתבררו בירור שני והוא העיקר. יען בחב' דוקא אתברירו שהוא בחינת המ"ד כי הבירור הראשון הי' רק שיהי' בהם בחי' בטול היש וזהו רחוק עדיין מאלהות מאד דאיהו וגרמוהי חד שהם בבחי' בטול אמיתי אלא ע"י שנמשך בהן בחי' מ"ד שהוא הארת שם מ"ה לבררם אז נכללו בבטול אמיתי באלקו'. וכמשל באדם שמברר בירורים ע"י שאוכל ושותה ואח"כ מתפלל באהוי"ר ע"י כח זה שאכל ושתה שנמצא נכללו החיות של המאכלים והמשקים שנפלו בשבה"ב בבחי' האוי"ר שלו ועכ"ז הוא עדיין רחוק ממחו' אחד האמת אלא כשע"י העלאת מ"ן דאוי"ר שלו נמשכו לו דו"ר מלמעלה מאת ה' שתפול עליו אימה כו' אז יוכללו באוי"ר זו שנמשכי' מלמעלה מבחי' אלקות ממש ועד"ז הוא בירור שני דמ"ד. ואפי' ר"ע שיצתה נשמתו באחד עכ"ז הרי מס"נ של הנברא רחוק עדיין מאלקות אלא שנמשך עליו הארה מבחי' אחד האמת ואז נכלל מס"נ שלו בבחי' אחד ממש. וזהו ענין למהוי אב"א שבחי' א' דיחו"ת בטול היש נכלל ביחו"ע בטול אמיתי כו'. ובחי' מ"ד זה הנמשך לברר המ"ן דנוק' וזהו מדרגת יוסף הצדיק שהוא בחי' ונחר יצא מעדן להשקות את הגן שהגן הוא בחי' מל' ועד שם נמשך בחי' נחר הנביעה מאא"ס ב"ה והוא בחי' הארת הקו"ח ושם מסתיים ואינו נמשך בבי"ע לכך הם עלמא דפרודא ומשם יפרד כו'. אלא שיוסף הוא צדיק שמקשר וממשיך הארת אא"ס בבי"ע והיינו ע"י שהנבראים נכללים בבחי' מ"ן בהמל' דאצי' כנ"ל ויוסף ממשיך הארת אא"ס ב"ה במל' לברר את המ"ן בירור שני שיהיו נכללים באלקותו ממש כנ"ל והארה זו היא בחי' הארת הקו וחוט דאא"ס וזהו בחי' ונחר יצא להשקות כו' כנ"ל. ונמצא מדרגת הבירור דיוסף הוא למעלה מעלה מהבירור של השבטים שבירור של השבטים הוא שמעלים מ"ן במל' דאצי' ועדיין לא נהפך לאלהות ממש עד שיוסף ממשיך המ"ד

מ"א כו' ועמ"ש במעם שהמסעות היו מ"ב וסח"ע הוא מ"ט ימים כי בסח"ע שהוא המשכות יש בכל מדה בחי' גילוי מל' דחסד כו' משא"כ במסעות העלאות הפוך הגילוי כו' ע"ש). כי הנה הדבור שבאדם אינו צריך לו רק בשביל לדבר לוולתו אבל כשהוא בפ"ע א"צ לדבר. וכך יובן למעלה בנמצאים הרוחניים ענין בחי' הדבור שבהם (כמו שמצינו בגמ' שתי רוחות מספרות כו') הוא בחי' כח ההשפעה לוולתו מעילה לעלול וזהו כשהעילה הוא מחות בפ"ע אז יכול להשפיע להעלול שלו אבל בחיותו דבוק בעילתו וטרוד לקבל שפע לעצמו אז הוא בבחי' בטול לעילתו ואין בו כח להשפיע לוולתו מצד עוצם ביטולו כו'. ובחי' בטול זה שדבוק בעילתו הוא עד"מ העובר כשהוא בבטן אמו שאינו מחות בפ"ע רק אוכל ממה שאמו אוכלת כו' אלא לאחר הלידה נעשה יש בפ"ע עד שיכול אח"כ לדבר לוולתו כו'. ועד"ז יובן בענין הבירורי' שעולים בבחי' מ"ן ונכללים בבחי' עבור ביסוד דנוק' דהיינו שמתחלה היו בבחי' יש ודבר בפ"ע והי' יכול להשפיע לוולתו אבל כשנכלל בבחי' מ"ן שהוא בחי' בטול לאווא"ס ב"ה ודבוק בו בתכלית ה"ז בחי' עבור שאז אינו מחות בפ"ע רק אוכל ממה שאמו אוכלת ולפיכך נק' אז אלומים מלשון אלמים שאינו יכול לדבר ולהשפיע לוולתו מצד עוצם הביטול כמשל העובר כו' משא"כ קודם העלאה זו ועבור זה הי' בבחי' יש לדבר ולהשפיע כו' אלא שע"י העלאה זו נעשה בחי' אלמים. ועד"ז יובן שיש ג"כ עבור שני לאחר הלידה כמ"ש בע"ח והיינו בשביל המשכת מוחין דגדלות צריך לבא מתחלה בבחי' הבטול בתכלית וזהו העבור שני דהיינו שלאחר שהיו לו מוחין והי' יכול להשפיע לוולתו. עתה מתכלל בבחי' עבור בתכלית הבטול (ונעשה בחי' אלם כנ"ל) כדי שע"י בטול זה יומשך לו אח"כ מוחין דגדלות מא"ס ב"ה. והנה כ"ז הי' עבודת השבטי' שהן בעולם הבריאה (לכד מיוסף שהוא מאצי' כדלקמן אי"ה) והם מרכבה לבחי' מל' דאצי' והוא כענין י"ב בקר שהיו בים של שלמה שהן י"ב בחי' שבראש הבריאה והים עומד עליהם הוא בחי' מל' דאצי'. ולואת עיקר עבודתם והעלאת מ"ן מהבירורים שבירורו בבי"ע היה מגיע עד המל' דאצי' ולשם הי' נכלל בבחי' מ"ן. וזהו מאלמים אלומים בתוך השדה כנ"ל. אמנם ידוע שהמ"ן

ראשו וממשיך מבחי' ברוך בבחי' אתה כמבואר בפע"ח. ועד"ז יובן ענין ותשתחווין לאלומתי. כי הנה השבטים כשהעלו מ"ן במלכות וצריכים לעורר המשכת מ"ד דאצילות שעי"ז עיקר הבירור. ובאמת אין המ"ד נמשך אלא לאחר שיש העלאת מ"ן כי לית ברכתא שריא באתר ריקניא רק כשיש כלי או שורה האור והמ"ן הוא כלי להמ"ד. לכן כדי לעורר המשכת מ"ד דיוסף היה צ"ל תחלה העלאת מ"ן דהשבטים בבחינת בטול לעורר המשכה זו. גם יובן זה ממשל גשמי בזיוג זכר ונקבה שאין קישוי אלא לדעת. וכשהנקבה עורכת שולחנה או נתעורר תאות הזכר בו. וזהו והנה תסובינה אלומותיכם שעשו הכלי והעלאת מ"ן ותשתחווין לאלומתי. ובהשתחואה זו עשו ב' בחי' א' הבטול שלהם לאור א"ס הב' שעי"ז עשו ג"כ ההמשכה שיומשך המ"ד דהיינו שיומשך הארת הא"ס בבחי' יוסף והמשכה זו שעשו הם היינו שיומשך בחי' האו"פ ביוסף. ואמנם השתחואה דיעקב היה רק ענין המשכה לבדה שהמשיך בחי' המקיף ליוסף בו. והנה סבת שנאת השבטים ליוסף על חלומותיו בו הוא לפי שהם טעו בדבר א'. בהיות כי ידוע בענין ששם עלו שבטים שבטי י"ה בו. שיש בחי' י"ב גבולי אלכסון בז"א דאצילות ונק' שבטי י"ה שנמשכים מאו"א. ולזאת סברו השבטים שלמטה ששרשן משם וא"כ הם במדרגה אחת עם יוסף שכולן שרשן מז"א דאצילות וא"כ אין צריכים לו כשביל המשכת המ"ד שהרי כמוהו כמוהם משרש א' מבחי' ז"א שמשם המשכת המ"ד. אבל טעו בזה כי אמת ששרשם מז"א כנ"ל אבל הם בעצמם למטה בבריאה. וכנ"ל בענין בחי' י"ב בקר שהים עומד עליהם מלמעלה הילכך הם רק המעלים מ"ן למלכות. משא"כ יוסף שלמטה הוא עצמו מבחי' יסוד דאצילות ממש ולפיכך הוא דוקא הממשיך מ"ד והם צריכים לו כמו שכתוב והנה תסובינה אלומותיכם בו כנ"ל:

שהוא הארת אא"ס שמלוכש בחכמה שזהו ונהר יצא מעדן בו' ובחכמה אתברירו בירור ב' ואזי נכלל המ"ן באלקות ממש שהיא התכללות יחו"ת ביחו"ע כנ"ל. והיינו מ"ש והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה שהוא הבירורים מבי"ע להעלותן בבחי' מ"ן במל' כנ"ל. ויוסף עצמו בירר בירור זה הראשון ג"כ אף ששרשו משם מ"ה דאצי' שהוא בחי' המ"ד אעפ"כ מאחר שנתלכש למטה בגוף היה צריך לברר בירור זה התחתון ג"כ כשאר אחיו וזהו והנה אנחנו מאלמים בו' שכולנו שוים בזה להעלות מ"ן במל'. אלא שלאחר בירור זה והנה קמה אלומתי בו' שנמצא בו מעלה יתירה מצד שרשו בשם מ"ה דאצי' שעי"ז מדרגתו הוא להוריד מ"ד לברר בירור שני את המ"ן שכבר העלו במל'. ובירור זה אין בכח שאר השבטים שהן בבריאה בו' שלמטה מטה מאצי'. וזהו תסובינה אלומותיכם ותשתחווין לאלומתי בבחי' בטול ממש כי בלעדי המ"ד דיוסף לא נכלל המ"ן שלהם באלקות ממש רק שע"י המ"ד דיוסף שמבררם בירור ב' שיוכללו בביטול אמיתי דמ"ה וזהו ותשתחווין בו' ואזי הוא שנכללו באלקות כנ"ל (ועמ"ש בענין ב' בירורים אלו ע"פ ואלה שמות):

והנה להבין ביאור ענין ותשתחווין לאלומתי. גם ענין החלום השני השמש והירח בו' משתחווים לי שהדברים מגיעים ליעקב וכמ"ש ואביו שמר בו'. איך יתכן שיעקב שהוא למעלה במדרגה מיוסף כי הוא בחי' גוף ויוסף בחי' ברית ואע"ג דגוף וברית כחדא מ"מ הוא גבוה בו' א"כ איך ישתחוה ליוסף וזה תמוה. אך הענין כי השתחואה כוללת ב' בחי'. הא' בחי' בטול שבטל ומשתחוה בו' כמו וצבא השמים לך משתחווים שהם מתבטלים בו'. הב' הוא ענין המשכה שמרכין ראשו וממשיכו למטה. ובאמת הא בהא תליא שע"י הבטול גורם ההמשכה בו'. וכן ידוע ג"כ מהשתחואה שבש"ע באמרו בא"י שהוא בחי' בטול וגם המשכה ע"י שמרכין

מנדבים חודשיים – 25

לזכות	לזכות	לזכות	לזכות
כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו	הרבנית הצדקנית,	הרבנית ח'י' מושקא	לזכות
ולזכות	הרבנית ח'י' מושקא		לזכות
			הרה"ת ר' אברהם דוד
			ומרת רחל לאה
			טיברג
			לזכות
			לוי וזוגתו מרת רבקה
			לאה
			ובניהם ח'י' מושקא,
			מנחם מענדל, ובתיה
			מינא
			געלב
			לזכות
			הרה"ת ר' שרגא פייעל
			בראוד
			לזכות
			הרה"ת ר' יוסף
			רסקין וכל משפחתו
			שיתברכו בכל טוב סלה
לזכות	לזכות	לזכות	לזכות
הבחור התמים אליה	הרה"ת ר' נפתלי	מיכאלאווסקי וכל	הרה"ת ר' אברהם
סילפין	משפחתו	שיתברכו בכל טוב סלה	אברמסון וכל משפחתו
שיתברך בכל טוב סלה			שיתברכו בכל טוב סלה
לזכות	לזכות	לזכות	לזכות
הרה"ת ר' אברהם	הרה"ת ר' אברהם	אברמסון וכל משפחתו	הבחור התמים מיכאל
שיתברכו בכל טוב סלה	שיתברכו בכל טוב סלה		זהבי
			שיתברך בכל טוב סלה
לזכות	לזכות	לזכות	לזכות
הרה"ת ר' אביגדור	דינה בת שבע בת	מאירה אסתר	הרה"ת ר' חיים משה
סימאנדס וכל משפחתו	שיתברכו בכל טוב סלה		וזוגתו מנוחה רחל ובניהם
שיתברכו בכל טוב סלה			מנחם מענדל ופעסיא
			שיתברכו בכל טוב סלה
לזכות	לזכות	לזכות	לזכות
הרה"ת ר' חיים משה	פערל רייזל בת	אהובה ברכה	הרה"ת ר' יהושע
וזוגתו מנוחה רחל ובניהם	שיתברכו בכל טוב סלה		בירקאוויץ
מנחם מענדל ופעסיא			וכל משפחתו שיתברכו
שיתברכו בכל טוב סלה			בכל טוב סלה
לזכות	לזכות	לזכות	לזכות
הרה"ת ר' חיים משה	פערל רייזל בת	אהובה ברכה	הרה"ת ר' יהושע
וזוגתו מנוחה רחל ובניהם	שיתברכו בכל טוב סלה		בירקאוויץ
מנחם מענדל ופעסיא			וכל משפחתו שיתברכו
שיתברכו בכל טוב סלה			בכל טוב סלה

שיתברכו בכל טוב סלה	לעילוי נשמת	לזכות	לעילוי נשמת
***	יחזקאל בן יוסף חיים	לרפו"ש לשאול אליהו	הרה"ח הרה"ת ר'
לזכות	ולעילוי נשמת	שיחי' בן חנה רבקה	שמואל אייזיק הלוי ע"ה
הת' מנחם מענדל בן	רבקה בת יחזקאל	שתחי'	פאפאק
שיינא באשא	***	***	נפטר ליל ש"ק פ'
ליום הולדתו כ"ט תמוז	לעילוי נשמת	לזכות	במדבר, ה' סיון ערב חג
לברכה והצלחה בכל	ר' ראובן בן ר' יוסף	מרת חנה מינא בת	השבועות, התשע"ב
המצטרך לו	רובינשטיין ע"ה נדבת	שושנה אביבה	ת.נ.צ.ב.ה.
לאריכות ימים ושנים	חתנו ר' מיכל קארצאג	שתתברך בכל טוב סלה	נדפס על ידי ולזכות
טובות	***	***	משפחתו שיחי' לאורך
***	לזכות	לעילוי נשמת	ימים ושנים טובות
לזכות	בת מצוה	הרחמים רבים כתריאל	***
אסתר בת	יהודית	שלום בן	לעילוי נשמת
רחל	כ"ח תמוז תשע"ג	הרחמים רבים חיים	בתיא בת שלמה הלוי
שתתברך בכל טוב סלה	ולזכות אחיותיה חי'	יצחק ע"ה	ע"ה
***	מושקא, זעלדא, ואחיה	נלב"ע ביום הש"ק ח'	ת.נ.צ.ב.ה.
לזכות	שרגא פיוויש, מנחם	תשרי תשס"ז	***
הילד חייל בצבאות ה'	מענדל	תנצב"ה	לזכות
אברהם זאב בן שיינא	נדבת הוריו	***	ולרפואה שלימה וקרובה
באשא	מרדכי אברהם ישעיהו	לזכות	עבור
ליום הולדתו כ"ב אלול	וזוגתו מרת אסתר שפרה	הרה"ת ר' יונתן מיכאל	חי' אלה שתחי' בת ריסא
לשנת הצלחה רבה	טלזנר	הכהן	ולזכות
ומופלגה בגו"ר	***	בן ריסא, וכל משפחתו	עמנואל בן חי' סאשה
***	לזכות הרב ומשפיע	שיתברכו בכל טוב סלה	***
לזכות	שמואל לו, שימשיך	***	לזכות
ר' לוי יצחק הלוי	בעבודתו הקודש	לזכות	רפו"ש ליוסף יצחק בן
וזוגתו מרת חנה	מאת תלמידו	הרה"ת ר' נחמן דוב	אירים
קוריןסקי	שאול גנוגלי	שיחי'	ודורי בן אורה
וכל יוצאי חלציהם	***	בן מאלע, וכל משפחתו	לזכות אשר בן רינה
ולזכות	לזכות	שיתברכו בכל טוב סלה	לזיווג משורש נשמתו
'חדר מנחם' מלבורן	World Trade	***	ולגאולה שלימה של עם
אוסטרליה	Copiers		ישראל בקרוב ממש
	ואברהם הולצברג		***

מנדבים חודשיים - 50

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם

רווחי

לזכות

משפחת באבי'ג

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם

רווחי

לזכות

הרה"ת ר' שלום דובער

וזוגתו מרת חי' מושקא

גורביץ

וכל משפחתם

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם

רווחי

לזכות

הרה"ת ר' לוי הלוי בן שרה

וזוגתו מרת שיינא מלכה בת רחל

ובניהם יהודית, צבי הירש הלוי, חי' מושקא

בת שיינא מלכה

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם

רווחי

Refuah Sheleima for

Daniel Reuvein ben Dina

Donated

Anonymously

לזכות

משפחת אהרן

מנדבים חודשיים - 150

לזכות

ר' יעקב בן חנה שי'

גרסון

וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

לזכות

הרה"ת ר' שמואל דוד וזוגתו

שיחיו

ניומאן

וכל משפחתם

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי

מזוני ובכולם רווחי

לעילוי נשמת

הרה"ת הר' אליהו ציון בן הרה"ת ר' חנניה ומרת ברוכה
ולזכות

מרת סופי' בת גרז שתבדל לחיים טובים וארוכים
ולזכות

ר' חיים שמעון בן רחל, ומרת חי' לאה בת ראשקא שיחיו

נדבת

אוריאל בן סופי'

וזוגתו מרת חנה טויבע בת חי' לאה

ומשפחתם שיחיו

להצלחה רבה בגו"ר

השליח הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת שטערנא שרה שיחיו

מינץ

לזכות

הילדים מנחם מענדל, אייזיק גרשון, צמח, משה, וחי' מושקא שיחיו

מינץ

שיהיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה, ושירווי מהם
הוריהם אידישע חסידישע נחת

נדבת

ר' יוסף הלוי וזוגתו מרת חנה מלכה שיחיו

גורביץ

לזכות

כל משפחתו

שיהיו להם ברכות בטוב הנראה והנגלה בכל מכל כל, ושירווי מהם
הוריהם אידישע חסידישע נחת

לימוד התורה יומם ולילה

מוקם ב574 א.מפייר בולברד.
פתוח 20 שעות ביממה
בשעות 6:00 בבוקר עד 2:00 בלילה
(בכל יום בשבת ובחול)

היכל הלימוד
תפארת יצחק
שע"י יגדיל תורה

www.ChassidusOnline.org